

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio III. De Prima parte materiæ proximæ hujus Sacramenti, quæ est
dolor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

quia idcirco requiritur confessio specifica, & numerica mortalium, in quantum aliter non posset confessarius formare prudens iudicium de iis, quæ sunt materia necessaria iudicii Sacramentalis; At peccata venialia non sunt materia necessaria, sed solum voluntaria; cum sponte clavibus subjiciantur: ergo sicuti in omnium sententia possumus omittere numerum venialium, ita pariter possumus non explicare illorum species.

Sententia tamen Suarii videtur amplectenda, tum quia est contra praxim Ecclesiæ huiusmodi confessio de solis venialibus in genere; tum etiam quia sequeretur, satis esse dicere, *Peccaavi*, ut posset quis recipere absolutionem; quod est contra Ecclesiæ consuetudinem; tum demum quia debet in confessione apponi materia certa,

si potest apponi; peccatum autem veniale in genere non est materia certa: ergo non licite apponitur, sed debet exprimi species alicujus venialis; Quod si aliquando exprimi non posset, tunc certe veniale in genere esset materia sufficiens.

IV. Quæritur deinde, an imperfectiones (qualis est, verbi gratia, non correspondere divinis inspirationibus) sint materia confessionis?

Respondeo, laudabile esse, illas in confessione aperire, tum ut absolvatur culpa aliqua venialis, quæ sæpissime tales imperfectiones comitatur; tum ut plenior habeatur a Confessario notitia pœnitentis, & sic melius dirigatur. Cæterum, si culpa illæ omnino carerent, procul dubio non essent materia sufficiens confessionis.

Q U Æ S T I O III.

De prima parte materiæ proximæ hujus Sacramenti, quæ est dolor.

Certum est ex Trident., ad valorem Sacramenti pœnitentiæ requiri, ut constitutum illius, dolorem de peccatis, cum proposito non peccandi de cætero. Quoniam autem dolor vel est perfectus, & dicitur contritio, vel imperfectus, & dicitur Attritio, ideo de utroque seorsim agendum, inquirendo, Quinam dolor requiratur ad justificandum impium, tam extra, quam intra Sacramentum? Et quinam requiratur ad remissionem venialium? Ac demum de proposito ad hoc Sacramentum requisito multa inquiremus.

ARTICULUS I.

De Contritione perfecta.

- I. Perfecta contritio quid sit?
- II. Num debeat contritio amorem Dei includere, ut justificet?
- III. An possit justificare contritio concepta ex alio motivo a Charitate, dummodo aliquod Attributum divinum attingat immediate?

IV. Num justificet amor Dei super omnia, includens solum virtualiter dolorem peccatorum?

V. Num contritio justificans debeat esse dolor singulorum peccatorum in individuo?

VI. An peccator post peccatum commissum debeat statim contreri?

VII. Quamdiu possit peccator citra novam culpam contritionem differre?

VIII. Num teneatur ad contritionem ante-

requam annus elabatur, qui toto anno non habuit copiam Confessionarii?

I. **Q**uæritur primo, Quid sit contritio perfecta; & quodnam eius motivum?

Respondeo, esse detestationem, ac dolorem de peccato commisso supra omne odibile, in quantum est offensa Dei summe dilecti, cum proposito non peccandi de cætero. In quo differt a contritione imperfecta, seu ab attritione, quæ est detestatio, ac dolor de peccato, vel propter timorem gehennæ, vel propter amorem gloriæ, vel propter turpitudinem ipsam peccati animam commaculantis, vel deum juxta probabilissimam opinionem, propter timorem mali temporalis, puta febris, suspendii, &c. prout tamen a Deo culparum vindice infligendi, vel inflicti; ita ut ex hoc motivo dolor induat supernaturalitatem requisitam, ad hoc ut attritio cum Sacramento iustificet, ut dicemus articulo sequenti.

Dixi, contritionem esse detestationem simul, ac dolorem, quia sola detestatio, qualis est in Beatis sine dolore de peccato non fert contritionem definitam a Trident. sess. 14. cap. 4.; Quamvis posita cognitione de peccato trahente detestationem, non possit naturaliter in nobis non subsequi dolor.

Dixi etiam, supra omne odibile, non quidem intensive, sed appetitative, quatenus non debet homo cum ea maxima intensioe dolere, quam potest homo hic, & nunc exhibere, ut volebat Adrianus in 4. quæst. 2. de Pœnitentia; Nec debet esse cum majori intensioe dolor de peccato, quam sit dolor de aliis rebus, ut putabat Sotus; quia hæc maxima intensio de dolore est difficillima, nec a Sanctis Patribus, aut Conciliis, vel Scripturis

requiritur; neque ratione suadetur; quia major, vel minor intensio est contritioni accidentalis, nec variat rationem formalem contritionis, quæ desumitur ab objecto formali: Quare contritio debet esse dolor de peccato supra omne odibile appetitative; quia debet esse perfecta conversio ad Deum; Non est autem perfecta conversio ad Deum, nisi Deum appetiet, & præferat omnibus rebus, ut magis doleat de amissione Dei, quam alterius boni.

Neque dicas: Michææ 1. habetur: *Dole, quasi parturiens*; Et in Evangelio dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde*: ergo ad contritionem requiritur intensio maxima doloris de peccato, ac amoris erga Deum offensum.

Nam respondeo, intensioem doloris, & amoris quoad ejus fieri potest maximam nobis non præcipi, sed de ea dari dumtaxat consilium; & solum præcipi dolorem in specie perfectissimum, scilicet supra omne odibile appetitative; non per comparisonem formalem, sed solum virtualem, seu cum tali adhesionem summo bono, ut si quodcumque aliud bonum creatum offerretur, ejus amissio præferretur amissioni summi boni. Quod protestabatur Apostolus per illa verba ad Romanos 8. *Quis nos separabit a Charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita, &c. poterit nos separare a Charitate Dei*. Hæc autem prælatio Dei ad omnia creata etiam si sit remississima, adhuc satis est ad destruendum peccatum; non secus ac peccatum, per quod creatura præfertur Deo, etiam si sit remississimum, satis est ad destruendam omnem gratiam.

Hic autem prudenter advertunt Theologi, comparisonem, & prælationem hanc Dei ad omnia creata non

non solum sufficere, quod sit virtualis tantum, & implicita, sed etiam infirmioribus consulendum, ut abstineant ab explicita, & formali comparatione. Quare si peccatori ad peccata pronissimo, dum conteritur, menti occurrat, Quid faceres in tali, vel tali occasione infamiae, aut mortis subeundae ad vitandum peccatum? consulendum est, quod respondeat, In gratia Dei fiderem, quod peccatum vitarem potius, quam infamiam, aut mortem; etiamsi firmissime credat, quod spectatis propriis viribus peccaret potius, quam cederet infamiae, aut morti; hæc enim firma credulitas est solum actus intellectus, non voluntatis, & ideo non est actus demeritorius; Contra vero fiducia illa in Deo est actus voluntatis, & meritorius.

II. Quæritur secundo, An contritio, quæ est dolor de peccato, in quantum est offensa Dei summe dilecti, debeat, præter dolorem, includere amorem Dei super omnia, ut possit extra Sacramentum justificare?

Respondeo, & dico primo, dolorem de peccato sine amore Dei super omnia, sive explicito, sive saltem implicito incluso in contritione, non esse sufficientem ad justificandum extra Sacramentum. Ratio est, tum quia Deuteronomii 4. habetur: *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen ex toto corde tuo quaesieris eum.* Ubi ostenditur, quod dolor peccatorum debeat esse ex motivo nobilissimo, & proficisci ex corde, quod totum feratur in Deum per amorem; ita ut qui dolet de peccato, doleat de illo propter malum, seu offensam amati, non propter malum proprium; seu dolere debet de culpa, quia Deo displicuit, non quia sibi nocuit: Tum etiam quia justificatio impii fert amicitiam cum Deo: ergo ultima dispositio ad justificatio-

nem debet esse ex parte impii amor Dei: Cum enim non possit peccator reddere Deo condignam satisfactionem pro peccato commisso, par fuit, ut exigeret ab illo Deus tamquam dispositionem ad amicitiam gratis illi dandam, perfectissimum actum, quem potest peccator elicere, scilicet dolorem perfectissimum, & amorem Dei super omnia.

Dico secundo, probabilis est sententia docens extra Sacramentum ad justificationem requiri amorem Dei super omnia formalem, & explicitum: Quicquid sit, an contritio sit etiam amor Dei super omnia formalis, ut putat Vasq., an solum virtualis, ut putat Suarius?

Probat, quia Scripturæ exigunt ad justificationem amorem Dei; præsertim Joan. 1. aperte habetur; *Qui non diligit, manet in morte*: At Scripturæ interpretandæ sunt in proprio sensu, si commode fieri potest: ergo verus, & proprius, formalis, & explicitus actus amoris Dei requiritur ad justificationem, & non satis est amor virtualis inclusus in contritione: Sicut cum exigitur ad salutem fides a Scripturis, exigitur fides formalis, non virtualis, quæ v. g. includitur in actu doloris supernaturalis, dum quis simul veniam petit a Deo, & justificationem ex ejus misericordia expectat, ut ostendimus in expositione primæ Thesæ ab Alex. VII. proscriptæ.

Dico ultimo; Non est improbabilis sententia docens veram contritionem, continentem solum virtualiter amorem Dei super omnia, juxta sententiam Suarii, sufficere ad justificationem.

Quod contritio contineat amorem Dei saltem virtuales, probatur facile; Nam per dolorem de offensa Dei super omne odibile peccator complacentiam habet de ipso Deo, cujus offensam, ac malum odit: ergo saltem virtualiter Deum amat.

Quod

Quod autem hujusmodi amor virtualis inclusus in contritione sine novo formalis amoris actu sufficiat ad justificationem etiam extra Sacramentum, colligi videtur ex Scripturis: Nam Psalm. 31. habetur: *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti, &c.* Ezechiel. 3. *Si converterit se peccator ab iniquitate sua &c.* Et 2. Regum 22. Davidi dicenti, *Peccavi Domino*, respondetur, *Dominus quoque transulit peccatum tuum*: ergo contritio sine novo amoris actu satis est ad justificationem.

III. Dubium est, An sit vera contritio sufficiens ad justificationem illa, quæ concipitur ex motivo alterius virtutis a charitate, dummodo Deum respiciat? Verbi gratia, si quis ex motivo gratitudinis doleat de peccato, quatenus offensa Dei Benefactoris; vel ex motivo obedientiæ doleat de peccato, ut offensa Dei supremi Legislatoris; vel ex motivo religionis, aut justitiæ doleat de peccato, quatenus offensa Dei summe adorabilis, & summum jus habentis, ne offendatur? Nonnulli apud Suar., & Lugo probabiliter affirmant: Communis tamen sententia (a qua in re tanti momenti non est recedendum) docet veram contritionem esse ex solo motivo charitatis; scilicet, quia peccatum est offensa Dei summe boni, & amabilis; in quo dolore virtualiter saltem amor includatur ratione talis motivi: Quod probatur tum ex Scripturis: Nam Joan. 3. habetur: *Qui non diligit, manet in morte*: Et 1. ad Corinth. 3. *Sine Charitate nihil sum*: Tum ex ratione adducta, quia dispositio ad amicitiam cum Deo debet congruenter esse amor Dei, juxta illud proloquium: *Vis ut ameris? Ama*. Practice tamen in dolore de offensa irrogata Summo Benefactori ex motivo gratitudinis debita videtur includi saltem implicite aliquis amor erga ta-

lem Benefactorem. Idemque dicas de eo, qui dolet ex motivo aliorum Atributorum Dei.

IV. Quæritur tertio, An sicut ad justificationem extra Sacramentum sufficit contritio includens saltem virtualiter amorem Dei super omnia, ita pariter sufficiat solus amor Dei super omnia includens virtualiter contritionem?

Respondeo, certum esse primo, in Sacramento pœnitentiæ requiri dolorem formalem, nec satis esse dilectionem Dei super omnia sine formali dolore ad illud recipiendum. Ratio est, quia ex Trident. dolor constituit Sacramentum pœnitentiæ, non secus ac ablutio Sacramentum Baptismi: ergo sicut requiritur ablutio formalis, & vera, non virtualis, ac metaphorica ad Baptismum; ita ad Pœnitentiæ Sacramentum constituendum formalis pariter dolor requiritur.

Certum est secundo, ad justificationem extra Sacramentum requiri etiam aliquem dolorem de peccato commisso: Constat ex Trident. sess. 14. cap. 4. ubi post definitam contritionem ait: *Fuit autem omni tempore necessarius hic contritionis motus ad impetrandam veniam peccatorum*. Et constat etiam ex Scripturis: Nam Lucæ 13. habetur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*. Nec satis esse ad justificationem solum amorem sine dolore, seu pœnitentia, expressius constat ex aliis Scripturæ locis. Nam Deuteronomii 4. habetur: *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen ex toto corde tuo quaesieris eum, & ex tota perturbatione animæ tuæ: ubi ly ex toto corde significat perfectam dilectionem, & ly ex tota perturbatione denotat perfectam contritionem requisitam ad justificationem.*

Certum est tertio, in amore Dei super omnia includi virtualiter dolorem

rem peccatorum; non secus ac in perfecta contritione includitur saltem virtualiter dilectio Dei. Ideo enim in contritione continetur virtualiter amor Dei; tum quia qui odit offensam, & malum alicujus, complacentiam quandam habet circa talem personam, & sic virtualiter amat illam; Tum etiam quia ex odio offensæ erga aliquam personam facile trahitur amor illius; Atqui eodem modo qui amat aliquem, habet displicentiam quandam de offensâ, & malo illius, & ex amore erga aliquam personam facile trahitur displicentia, & detestatio offensæ illius; præsertim si talis offensâ menti occurrat: ergo sicut contritio perfecta est etiam amor Dei virtualis; ita e converso amor Dei formalis est virtualis contritio.

Dubium itaque est, Utrum contritio virtualis inclusa in amore Dei super omnia sufficiat ad justificationem extra Sacramentum sine formali dolore peccatorum?

Dico primo, probabile est non sufficere. Probatur, quia in loco adducto Deuteronomii 4. quæri debet Deus, tum ex toto corde, tum etiam ex tota perturbatione animæ. Et Ezechiel. 18. habetur: *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet.* Unde sequitur, quod vita non vivet, nec justificabitur sine dolore. Quod autem dolor ab his Scripturis requisitus debeat esse dolor formalis, & non satis sit dolor virtualis inclusus in amore Dei super omnia, ostenditur; quia Scripturis tribuendus est proprius sensus, cum commode potest; & ideo quando a Scripturis exigitur fides ad salutem, intelligendæ sunt de fide formali, non virtuali; ut supra diximus numero secundo.

Confirmatur, quia August. hæc habet: *Peccatores non possunt peccata sua redimere, nisi dolorem senserit animus,*

qui peccavit: hoc enim justum est, ut qui contra rationem gavisus est, secundum rationem patiatur merorem. Et sane, ut docet Philosophus 2. Ethic. 2., nemo peccat, nisi ut sequatur voluptates, & fugiat tristitias: omnis autem curatio facienda est naturaliter per contraria: ergo cum penitentia statuta sit a Deo, ut medicina peccati, debuit esse formaliter dolorosa, ut morbis mederetur.

Advertendum tamen hic est, quod si dilectio Dei sit plena, & perfecta super omnia, & occurrat menti peccatum commissum, connaturaliter subsequatur dolor. Unde peccator non tam debet esse sollicitus de dolore formali, quam de perfectione amoris. Imo addo, quod si posita dilectione Dei super omnia, occurrat menti peccatum, & simul advertatur ad obligationem doloris formalis, impossibile est, quod dolor formalis non consequatur; quia impossibile est velle finem efficaciter, & nolle media necessaria: Atqui diligens Deum super omnia vult efficaciter illi complacere; ergo non potest illi displicere non ponendo dolorem peccati commissi, ad quem teneri habet advertentiam.

Dico secundo: Non est improbabilis etiam sententia opposita sustinens, quod qui recordatur peccati commissi, & diligit super omnia Deum, justificetur etiam sine contritione formali, si non advertat ad obligationem dolendi.

Probatur, quia videtur maxime congruere divinæ bonitati, ut cum committitur dolor sine culpa, tunc contentus sit Deus amore perfecto, in quo dolor virtualiter continetur: Præsertim quia Deus Proverbiorum 8. dicit: *Ego diligentes me diligo.* Et in Evangelio: *Si quis diligit me, ad eum veniemus;* Et 1. ad Timoth. 1. dicitur Charitas esse finis præ-

præcepti, & vinculum perfectionis. Unde qui habet charitatem perfectam, videtur esse in ultimo ex mediis, quæ nobis præcipiuntur ad salutem: atque adeo videtur sola dilectio ad justificationem sufficere.

Confirmatur, quia propositio 32. Baii damnata dicebat, *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non semper est conjuncta cum remissione peccati.* Atqui charitas, quæ est plenitudo legis, non requirit dolorem in eo, qui memor peccati commissi non advertit ad obligationem dolendi: ergo charitas in tali casu sine dolore formaliter justificat. Quod si homo memor peccati putaret obligari ad dolendum, certe sine dolore non justificaretur; quia non satisfaceret huic obligationi putatæ: Si tamen diligens Deum super omnia non sit memor peccati jam obliti, probabiliter per solam charitatem, ut diximus, justificaretur.

Dico ultimo, quamvis probabile sit, ad justificationem sufficere tam solam contritionem includentem virtualiter amorem Dei super omnia, quam solum amorem includentem virtualiter contritionem; nihilominus expedit, ut peccator ad utrumque actum, amoris, & doloris, conetur; præsertim in mortis articulo. Ratio est, quia alterutrum sufficere, speculative tantum loquendo, est probabile, & peccator debet in eo præsertim articulo adhibere media certissima ad salutem, & non solum probabilia, & minus certa. Utrum autem ad hoc teneatur sub mortali, constabit ex dicendis articulo sequenti.

V. Queritur quarto, an ad perfectam contritionem requiratur, ut homo de singulis peccatis in particulari doleat, sicut debet in Sacramento singula peccata in particulari manifestare? Et an saltem ad perfectam con-

Pars VI.

tritionem requiratur, quod dolens post exactum examen memoriam habeat distinctam singulorum peccatorum, juxta sententiam Cani, Soti, Medinae, & aliorum?

Respondeo cum D. Th., & communi Doctorum negative. Debet quidem dolor esse de omnibus peccatis; ad quod sufficit, ut peccator doleat ex motivo universali; quia scilicet peccatum est offensa Dei summe boni; quo posito, virtualiter omnia peccata detestatur; non debet tamen singula in particulari detestari; imo nec de singulis memoriam, aut recognitionem habere; cum hujusmodi memoria nec exigatur necessitate præcepti, quod nusquam extat; neque necessitate medii, quia aliter sequeretur, quod si quis perfecte dolens de peccatis omnibus in confuso statim moreretur, salvari non posset.

Neque dicas, in Scriptura exigi omnium peccatorum recogitationem: Nam Isaia 38. habetur: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anima mea:* Et Ezechiel. 18. *Si impius fecerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, & fecerit iudicium, (id est examen, & inquisitionem peccatorum) vita vivet, & non morietur.*

Nam Vasq. optime respondet, Isaiam tantum velle, id fieri esse valde utile ad contritionem excitandam; non autem necessarium. Et Ezechielem velle, ut impius faciat iudicium, id est recte judicet in causa proximi, vel ut reddat proximo, quod debet.

Oppones: Nisi contritio sit dolor de singulis peccatis in particulari, sequeretur, quod posset quis dolere de aliquo peccato ex motivo universali, quia scilicet peccatum est offensa Dei summe dilecti, quin eatenus doleret de omnibus peccatis, & sic per veram contritionem non justificaretur. Sequela est absurda: ergo.

F

Pro-

Probatur sequela, quia universim potest quis amare objectum formale amore imperfecto, & sic unum objectum materiale amare, non aliud: Verbi gratia, potest quis ex amore misericordiae misereri uni pauperi, non alteri; & ex motivo justitiæ vel re restituere decem, non centum; ergo potest pariter quis ex motivo Dei dilecti detestari unum peccatum, verbi gratia furti, non reliqua.

Respondeo, contritionem, ut sit sufficiens ad justificationem, debere esse de omnibus peccatis, non tamen in particulari, sed saltem in confuso. Quare si posset quis odio habere unum peccatum ex motivo universali, quia est offensa Dei, quin simul virtualiter odio haberet omnia peccata, quæ sunt pariter offensa Dei; (sicut potest quis ex motivo misericordiae universali misereri uni pauperi, non alteri; & sicut potest quis detestari mortale, quia est gravis offensa Dei, quin simul virtualiter detestetur per talem actum peccata venialia) de quo disputant Theologi, certe talis contritio, quæ non esset de omnibus peccatis commissis, non sufficeret ad justificationem.

VI. Quæritur quinto, An peccator teneatur statim post peccatum commissum elicere actum contritionis, vel attritionis cum Sacramento?

Affirmat Gulielmus Parisiensis, & Argentina, tum ob auctoritatem scripturæ dicentis Ecclesiast. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*: Et cap. 21. *Quasi a facie colubri fuge peccatum*: a facie autem colubri statim est fugiendum: Tum ob rationem; quia qui alteri intulit injuriam, tenetur statim satisfacere, sicut qui intulit alteri damnum, tenetur statim illud resarcire; ergo qui intulit Deo injuriam per peccatum, statim debet satisfacere, & conteri.

Respondeo equidem cum communi Doctorum apud Lugo, e Con. negative. Ratio est, quia hæc obligatio statim dolendi post peccatum nulla sufficienti ratione probatur; & praxis Ecclesiæ videtur esse in contrarium; Nam cum aliquis confitetur, verbi gratia, blasphemiam hebdomadæ, seu mensis, aut anni præteriti, quam distulit toto hoc tempore intermedio confiteri, unum peccatum duntaxat solet reputari; ergo differre pœnitentiam per aliquod tempus non est novum peccatum: Quare D. Th. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. ait: *Non est de necessitate salutis corporalis, quod infirmus statim medicum querat, nisi quando necessitas curationis incumbit; similiter est de morbo spirituali.*

Ad auctoritates Ecclesiasticas in contrarium adductas respondeo, cap. 5. laudato Ecclesiasticum inculcare accelerationem pœnitentiæ ob periculum moriendi in statu peccati; quamvis enim non sit novum peccatum non statim pœnitere, est tamen perseverantia in priori peccato; perseverare autem in statu peccati est periculosum. In cap. 31. Ecclesiasticus non loquitur de peccato commisso, sed committendo, a quo debemus fugere, & timere, sicut a facie colubri.

Ad rationem in contrarium adductam nego universaliter antecedens; non enim est semper novum peccatum non reparare statim injuriam, & damnum illatum, cum sæpe differri possit per aliquod tempus; præsertim quando ex dilatione non sequitur novum damnum; & a fortiori, quando per actionem injuriosam nullum de facto damnum est illatum: Verbi gratia, qui frustra conatus est alterius domum, vel segetes comburere, injuriam fecit alteri, sed non intulit damnum, unde nec ad retributionem tenetur, quamvis teneatur ad aliquam satisfactionem pro offensa,

sa, quam tamen non tenetur statim post attentatum facinus exhibere; potest enim sine nova culpa aliquantisper satisfactionem debitori differre: esto si damnum fuerit securum, teneatur, statim ac commode potest, illud refarcire.

VII. Quæritur sexto, quandonam peccator ad contritionem per se obligetur, ita ut illam omittere, sit novum peccatum?

Antequam respondeam, explico terminos: Dicitur obligari per se, & directe peccator ad contritionem, quando ad illam obligatur præcise, quia peccavit, nec potest aliter remissionem obtinere, ut accidebat in lege veteri: Dicitur vero per accidens, & indirecte obligari ad contritionem, quando per illam disponi debet ad rite aliquod agendum, puta ad audiendas Confessiones, vel ad communionem, quando urget necessitas, nec est copia Confessarii: His positus

Directe nunc dico, peccatorem per se obligari ad contritionem in articulo mortis, si non adsit copia Confessarii; quia tunc tenemur facere, quantum in nobis est, ut reconciliemur cum Deo, ejusque gratiam assequamur: Quod si adsit copia Confessarii, etiam in articulo mortis satis esse attritionem cum Sacramento, dicemus articulo sequenti; quamvis ex præcepto charitatis requiratur in articulo mortis amor Dei super omnia, ut nostræ salutis cum omni morali securitate per conjunctionem cum Deo perfectam consulamus.

Extra mortis articulum, si non adsit copia Confessarii, etiam obligatur per se ad contritionem, qui diu perseveravit in peccato. Ita Lug., Suar., & Recentiores communiter contra Durand., Adrian., & alios. Ratio est, quia qui longo tempore sponte perseverat in divina inimicitia, in-

terpretative divinam amicitiam parvipendit, atque adeo graviter peccat. Unde dicit Coninck, eum peccare mortaliter, qui expresse & signate vult differre pœnitentiam usque ad mortem. Quod si extra mortis articulum sit copia Confessarii, quamvis non habeat obligationem contritionis, obligatur tamen ex præcepto Ecclesiæ singulis annis confiteri, & ex præcepto divino non differre diuturno tempore pœnitentiam.

Neque dicas, non posse assignari certum tempus, intra quod peccator ad pœnitentiam teneatur: ergo non tenetur, nisi in articulo mortis.

Nam, concesso antecedente, nego consequentiam; commune enim est multis rebus, quæ pendent ex æstimatione morali, ut non possit assignari certa, & determinata mensura rei, vel temporis. Unde Innoc. XI. solum damnavit quintam propositionem, quæ dicit: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audeamus*: Et propositionem sextam, quæ dicit: *Probabile est, ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare præceptum charitatis*: Nec non ultimam, ubi dicitur: *Satis est semel in vita credidisse mysteria fidei*. Nec statuit Pontifex, quo tempore teneamur hos actus elicere; quia non est facile illud statuere: Multi enim apud Suar. putabant, quod singulis diebus festis; multi, quod bis in anno; alii, quod singulis annis; sed certe prudentis arbitrio decernendum est, spectata conditione hominum, ut fufius diximus in expositione primæ thesisi ab Alexandro VII. proscripta.

VIII. Quæritur septimo, An peccator, qui non potest aliquo anno ex defectu confessarii confiteri, teneatur ad contritionem, antequam annus elabatur?

Affirmat Dominicus Soto in 4. dist.

15. q. 2., quia præceptum pœnitendi divinum, quod ex se indeterminatum est, jam ab Ecclesia est determinatum ad singulos annos; Quare si nequeat peccator ex defectu Confessarii illam pœnitentiam agere, quæ ab Ecclesia præcipitur, videlicet suscipiendo Sacramentum, tenebitur agere illam, quando potest, scilicet eliciendo actum contritionis, juxta regulam illam; *Qui non potest quantum debet, solvat quantum potest; & illam aliam; Qui non potest totum, reddat partem, quam potest.*

Respondeo equidem cum Con., & aliis communiter negative: falsum est enim, quod Ecclesia determinarit tempus illud indeterminatum pœnitendi in genere, ad quod obligamur ex divino præcepto: Solum enim determinavit tempus confitendi indeterminatum; cum autem in tali casu sit impossibilis confessio, non videtur peccator teneri ad contritionem: Et ratio ulterior est, quia cum conteri sit aliquid mere internum, non cadit sub præceptum Ecclesiæ, neque ratione sui, & directe, ut patet, neque ratione alterius, & indirecte, hoc est ratione Sacramenti; quia cum satis sit attritio ad Sacramentum suscipiendum, jam contritio non est aliquid, sine quo nequeat valide, aut licite suscipi Sacramentum confessionis, atque adeo non potest cadere in tali casu sub præceptum Ecclesiæ indirecte: Sicut e contra cadit, quando quis memor peccati mortalis, & non habens copiam confessarii, debet aliquid Sacramentum suscipere, aut administrare. Præterquamquod in casu adducto non potest Sacramentum confessionis suscipi; ergo non potest indirecte, seu ratione Sacramenti præcipi ab Ecclesia contritio, quæ est actus mere internus. Verum quidem est, quod præceptum divinum contritionis obliget peccatores ad non differendam

diu, & usque ad mortem pœnitentiam: Hinc tamen non fit, quod impotens aliquo anno suscipere Sacramentum Penitentia teneatur saltem conteri, quia, ut modo diximus, præceptum illud divinum, spectata diversa hominum conditione, diverse modo obligat ad citius, vel serius eliciendam contritionem post mortale aliquod patratum.

Ad regulas adductas, *Qui non potest quantum debet, solvat quantum potest; &c.* Respondeo, eas valere, quando totum, & partes sunt homogenea, seu ejusdem rationis, & differunt solum secundum magis, & minus, non vero quando sunt heterogenea, & dissimilia, ut explicatur in materia de voto. Do exemplum primi casus in jejunio, & secundi in peregrinatione: Si quis ex voto teneatur jejunare quindecim dies, nec potest nisi decem, ex regulis traditis tenetur ad hæc decem jejunia, quia cum res debita sit jejunium, sive ponat decem, sive quindecim, semper ponit jejunium, adeoque rem debitam; Etenim quindecim jejunia a decem solum differunt, quod illa sint plura, quam ista. Contra vero, si quis ex voto teneatur peregrinationis causa Romam contendere, & non possit nisi Cajetam usque ire (quia, verbi gratia, scit in reliquo itinere parari sibi insidias) certe non tenetur ire Cajetam, nec militat regulæ adductæ, *Qui non potest totum &c.* Ratio est; quia ire Cajetam non est peregrinatio Romana, quam vovit, quamvis sit pars itineris, quo itur Romam: Eodem pacto, licet contritio esset pars necessaria Confessionis Sacramentalis, non est tamen confessio; adeoque si peccator conteratur, recte quidem facit, nullo tamen pacto implet præceptum Ecclesiasticum Confessionis Sacramentalis, quod in tali circumstantiâ non tenetur implere,

re, cum nemo ad impossibile teneatur.

ARTICULUS II.

De Attritione Supernaturali.

- I. Quodnam debeat esse motivum Attritionis supernaturalis?
- II. Num possit esse Supernaturalis attritio, si moveatur ex motivo pœnarum temporalium?
- III. Num sufficiat in Sacramento Attritio naturalis, vel que sit putata supernaturalis?
- IV. Quomodo possit dici actus honestus Attritio, que sit detestatio culpa ex motivo pœnarum?
- V. Qui odit culpam propter pœnam, nonne magis odit pœnam, quam culpam?
- VI. Num attritio ex motivo gehennæ sit peccati detestatio super omnia?
- VII. Certumne sit Attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ iustificare?
- VIII. Utrum in articulo mortis Confessione præmitti debeat Contritio?
- IX. Ex eo, quod in Sacramentis conferendis non liceat sequi opinionem probabilem de eorum valore, ommissa tutiore, non sequitur debere confessioni præmittere contritionem. Nec sequitur, quod non possit conferri absolutio cum jurisdictione solum probabili.
- X. Quonam pacto dicatur homo in Sacramento ex Attritio fieri Contritus?

I. **E**X his, quæ diximus in expositione thesibus quinquagesimæ septimæ ab Innoc. XI. proscriptæ constat, ad valide, ac fructuose suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ sufficere Attritionem naturalem, hoc est quæ moveatur a motivo cognito lumine naturali, ut si quis doleat de furto commisso propter suspendium;

Quare hic solum inquirimus de Attritione supernaturali.

Quæritur autem primo; Quid sit attritio, & unde moveatur?

Respondeo, Attritionem defini a Trident., quod sit dolor de peccato, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu conceptus.

Dices, non sufficienter a Trident. motiva attritionis assignari; Primo, quia potest quis atteri etiam ex desiderio gloriæ. Secundo, quia esto gehenna, seu pœna æterna, utpote lumine fidei cognita, sit motivum attritionis supernaturalis; pœnæ tamen temporales non videntur posse esse motivum attritionis; quia nobis obijciuntur lumine naturali, non fidei; Unde actus attritionis ex metu pœnarum temporalium conceptus non est supernaturalis, sicut requiritur, ut possit cum Sacramento iustificare: Ergo dum dicit Trident. ex gehennæ, & pœnarum metu, verbum illud Pœnarum, est superfluum.

Respondeo, nego antecedens. Ad primum dico, attritionem differre a contritione per hoc quod ista detestatur peccatum ut malum Dei, & quia illi displicet; attritio vero detestatur ut malum proprium peccatoris, & quia sibi nocet. Unde merito attritio dicitur etiam contritio imperfecta, quia non attingit summam peccati odibilitatem, quam potest, quæ est contrarietas cum divina bonitate, quam lædit: Detestatio enim eo est imperfectior, quominus attingit odibilitatem objecti; sicut amor eo est imperfectior, quominus attingit amabilitatem sui objecti: Quare sicut in corporalibus dicuntur attrita, quæ aliquo modo diminuta sunt; contrita vero dicuntur, quæ in particulas minutissimas sunt comminuta; ita cor dicitur per motiva attritionis solum atteri, & imperfecte conteri. Quia ta-

men

men motivum attritionis, ut diximus, est peccatum, in quantum est malum peccatoris, & peccatum dupliciter est malum peccatoris; Primo formaliter, in quantum illum deturpat, & fadat; Secundo causaliter, in quantum causat illi pœnas: idcirco duplex a Trident. assignatur motivum attritionis. Primo scilicet ipsa peccati, Secundo pœna. Et quia pœna, quæ per peccatum infligitur, est amissio boni æterni, gehenna, & pœna temporalis, ideo ex Lugo, Suar., & aliis habetur verissima attritio, tam ex timore amissionis gloriæ, seu ex desiderio gloriæ, quam ex timore gehennæ; & utrumque motivum a Trident. comprehenditur sub timore gehennæ, quia gehenna per pœnam damni privat gloriæ æternæ.

II. Ad secundum; quando Trident. addit verbum illud *Pœnarum*, significat, quod habeatur verissima attritio supernaturalis etiam per timorem pœnarum temporalium, ut sentiunt Suar., alique communiter contra Vasq., qui videtur semper exigere motivum aliquod æternum ad attritionem. Probatur, quia Trident. adducit exemplum Ninivitarum, qui ad Jonæ prædicationem pœnitentiam egerunt, timentes solum pœnam temporalem, scilicet excidium civitatis: ergo dolor etiam ex pœnarum temporalium metu conceptus ex Trident. satis est ad veram attritionem.

Verum quidem est, pœnas temporales objici nobis lumine naturæ, ut infligendas a creaturis, puta suspendium a iudice; at objiciuntur nobis lumine fidei pœnæ temporales, in quantum infligendæ a Deo, & in quantum indicant ejus iram, quæ puniendo in hac vita dat peccatori inchoamentum supplicii æterni. Unde sub hoc motivo pœnæ temporales causant attritionem supernaturalem; quæ, ut advertit Lugo disp. 5., Va-

lent., alique, respectum debet habere ad Deum, ut possit cum Sacramento justificare; cum enim peccatum sit aversio a Deo, dispositio ad reconciliationem debet esse conversio ad Deum. Unde qui atteritur attritione dispositiva ad reconciliationem in Sacramento, debet respicere tamquam motivum doloris ipsum Deum, atque adeo dolor oriri debet ex timore pœnarum, ut a Deo infligendarum, seu ex timore omnipotentiae divinæ, quæ potest nos juxta nostrum demeritum punire. Et sane sicuti spe supernaturali speramus a Deo non solum gloriam, sed etiam bona temporalia; ita timore supernaturali timere possumus ab Omnipotentia vindice non solum pœnas æternas, sed etiam temporales, scilicet deformitatem animæ, amissionem meritorum antecedentium, lapsum facilem in novas culpas, conscientiae turbationem, pœnas purgatorii, & pœnas hujus vitæ corporales.

III. Quæritur secundo, Utrum attritio disponens in Sacramento ad justificationem possit esse vel naturalis, vel supernaturalis putata, an vero debeat esse vere supernaturalis?

Respondeo, ab Innoc. XI. damnatam esse propositionem 57. quæ habet: *Probabile est ad Sacramentum pœnitentiae sufficere attritionem naturalem, modo honestam.* Et ratio est, quia in eodem genere debet esse dispositio, & forma, cum dispositio habiliter subiectum ad recipiendam formam; ergo si gratia est supernaturalis, debet pariter esse supernaturalis attritio disponens ad illam. Unde Trident. sess. 14. c. 4. appellat illam Donum Dei, & Spiritus Sancti impulsam. Et sess. 6. cap. 5., & can. 3. dicit eam fieri per gratiam adjuvantem, & excitantem, ac per prævenientem Spiritus Sancti inspirationem; Atqui omnes actus, qui fiunt hoc modo, sunt su-

per-

pernaturales simpliciter, & quoad substantiam; alioquin non esset, cur diceremus, actus fidei, spei, & charitatis esse supernaturales quoad substantiam, licet nequeant fieri sine speciali auxilio, & adjutorio Spiritus Sancti; ergo attritio disponens ad justificationem in Sacramento debet esse supernaturalis. Quod fusius explicavimus in expositione hujus thesisi profligata.

Hinc sequitur, errasse Canum, cum dixit sufficere ad justificandum attritionem solum putatam supernaturalem: hæc enim non est ex adjutorio, & impulsu Spiritus Sancti, sicut debet esse ex Trident.: ergo sola attritio vera supernaturalis disponit in Sacramento ad justificationem. Aliqui apud Machado existimarunt, attritionem naturalem sufficere ad valorem Sacramenti, non vero ad ejus fructum: Unde ex illa putarunt fieri Sacramentum validum, & informe. Alii vero cum Soto, Cano, Hurtado, Valent. apud Leand. de pœnitentia putarunt, attritionem naturalem sufficere etiam ad fructum Sacramenti. Dubium est num utraque hæc sententia damnata sit ab Innoc. XI. an solum secunda. Equidem puto cum Lumbier, quod utraque; atque adeo attritio vere supernaturalis requiritur non solum ad fructum, sed etiam ad valorem Sacramenti pœnitentiæ.

Est autem attritio vere supernaturalis, si habeat pro motivo Deum, in quantum cognitum lumine supernaturali; verbi gratia, si quis, ut diximus, doleat de peccato ex metu pœnarum, ut insigendarum a Deo peccati vindice. Unde fit, ut ipsa consideratio turpitudinis peccati tunc solum causet attritionem supernaturalem, quando turpitudine peccati consideratur cum respectu ad Deum per oppositionem, quam dicit peccatum cum aliqua Dei excellentia, verbi gra-

tia cum reverentia, gratitudine, obedientia, justitia illi debita; vel si consideratur peccatum ut oppositum virtutibus supernis, quibus dumtaxat consequi possumus vitam æternam, quæ lumine superno attingitur. Quod si fœditas peccati non consideretur cum respectu ad Deum, sed tantum per difformitatem, quam habet ad rectam rationem, & ad convictum humanum; quia hæc consideratio non exigit lumen supernaturale, non causat attritionem supernaturalem, ut advertunt Lugo disp. 5. num. 142., Valent., aliique.

IV. Queritur tertio, quomodo Attritio, quæ est detestatio peccati ex motivo gehennæ, & pœnarum, sit actus honestus?

Respondeo, Bajum, Jansenium, eorumque asseclas damnare ut vitiosam detestationem peccati ex metu pœnarum, eo quod videatur talis detestatio magis abhorreere pœnas, quam culpam; propter quod enim unumquodque tale, & illud magis. Catholici autem omnes eam ut honestam commendant; cum Trident. sess. 14. cap. 4. appellet illam Donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus; & Scripturæ sæpe hunc timorem suadent, ut Luca 12. *Timere eum, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet mittere in gehennam.* Et ratione probatur, quia si timere pœnas, & propter illas culpam fugere, esset vitium, jam malum esset pœnas imponere, cum idcirco imponantur pœnæ, ut terreant, & terrore suo retrahant a culpis. Quomodo enim impositio pœnæ esset honesta, si ejus finis esset pravus? finis enim pœnæ est timor, qui per adversarios est pravus. Præterea pœnæ sunt ex se juxta rationem naturalem timendæ; ergo juxta rationem naturalem, atque adeo honeste timeri possunt, & timor hic ordinari potest ad finem bonum, scilicet ad

ad culpam fugiendam, & detestandam.

Dices primo: Inhoneste operatur, qui ordinat majus bonum ad minus; sed qui detestatur culpam propter timorem pœnæ, ordinat carentiam culpæ, quæ est majus bonum, ad carentiam pœnæ, quæ est minus; ergo inhoneste operatur.

Respondeo, distingo majorem, si majus bonum ultimate ordinatur in bonum minus, concedo; si non ultimate, nego majorem; & omissa minore, nego consequentiam. Christus Dominus non inhoneste operatur ordinando sua merita, quæ sunt bonum majus, in nostram salutem: nec nos inhoneste operamur, ordinando Sacrificium Missæ ad obtinendum bonum temporale; quia hoc ipsum ordinatur ultimate ad divinam gloriam, quæ est bonum maximum. Ita qui detestatur culpam propter pœnam, ordinat quidem immediate, & proxime carentiam culpæ ad carentiam pœnæ; vult enim carere culpa, quia vult carere pœna; sed hoc ultimate est referibile in gloriam divinam, & virtualiter refertur in Deum tamquam in ultimum finem.

V. Dices secundo: qui detestatur culpam propter pœnas, plus odit pœnas, quam culpam, *Propter quod enim unumquodque tale, & illud magis*. Sic qui odit filium propter patrem, plus odit patrem, quam filium: sed odisse plus pœnas, quam culpam iniquum est, & præposterum; ergo attritio non est actus honestus.

Confirmatur; nam qui odit peccatum ob metum gehennæ, videtur esse cum ea animi præparatione, & affectu conditionato, ut si non daretur gehenna, non odisset peccatum, quod certe iniquum est.

Respondeo, in peccato duplicem reperiri malitiam, & odibilitatem, alteram ex eo, quod sit injuria Dei,

alteram ex eo, quod sit inductiva pœnarum; Prior malitia est longe major, & non postponibilis secundæ; Potest tamen quis attingere secundam sine obligatione attingendi primam; quia sicut in actibus intellectus *Præscindendum non est mendacium*, ita in actibus voluntatis *Præscindendum non est malitia*. Itaque qui ex motivo pœnarum odit culpam, odit quidem per hunc actum magis pœnas, quam culpam; sed potest per alium actum attingentem odibilitatem, quam habet culpa, in quantum est injuria Dei, magis odisse culpam, quam pœnas: sic qui odit filium propter inurbanitatem patris, odit quidem hoc actum magis patrem, quam filium; sed potest alio actu odisse magis filium, quam patrem, si attingeret, verbi gratia, filium ut homicidam. Hinc fit, nullam haberi deordinationem in detestanda culpa propter pœnam, ita ut per hunc actum magis pœna, quam culpa odio habeatur, quandoquidem potest culpa odio haberi magis, quam pœna, si attingatur odibilitas culpæ, in quantum est injuria Dei, a quo motivo hic, & nunc præscinditur sine ulla culpa; eo quod præscindendum non est malitia.

Ad confirmationem, nego antecedens: sicuti quando David dicebat in Psalmo 112. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem*, non erat David cum ea præparatione animi, & affectu conditionato, ut nollet servare legem Dei, nisi consequeretur retributio; sed solum hoc motivo adjuvabatur ad id, quod cateroqui etiam vellet, si tale motivum non adesset: ita in casu nostro. Quæ omnia fufius elucidantur in expositione decimæ quartæ, ac decimæ quintæ thesibus ab Alex. VIII. confixæ.

VI. Quæritur quarto, an attritio ex motivo gehennæ, & turpitudinis pec-

cati sit detestatio peccati super omnia?

Respondeo, attritionem ex motivo gehennæ non esse super omnia; quia ex vi hujus actus non potest pœnitens habere affectum subeundi potius pœnas, quam carenti culpa, cum ratione hujus actus magis pœnas, quam culpam detestetur. Unde hic actus, licet sit honestus, ut diximus, quatenus ordinat ad detestationem peccati medium ordinatum a Deo ad talem detestationem, non est tamen actus perfectissimus: Contra vero qui illustratus lumine superno odit peccatum ob ejus turpitudinem, odit peccatum super omnia, quia malum culpæ excedit omne aliud malum; ergo vi hujus motivi detestatio peccati est super omnia; quamvis non habeatur formalis, sed virtualis tantum comparatio peccati cum aliis malis pœnarum.

VII. Quæritur quinto, Certumne sit attritionem cum Sacramento pœnitentiæ justificare?

Respondeo cum Lugo, Salas, Perez, aliisque, esse id moraliter certum post Trident. sess. 14. cap. 4., ubi loquens de attritione, hæc habet: *Quamvis sine Sacramento pœnitentiæ ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit.* Non loquitur autem Concilium de dispositione remota ad gratiam impetrandam, cum etiam extra Sacramentum habeat attritio talem dispositionem: ergo loquitur de dispositione proxima; atque adeo ex verbis Tridentini si minus de fide, certum tamen moraliter est, attritionem cum Sacramento satis esse ad justificationem. Quod etiam patet ex institutione hujus Sacramenti, quippe quod est Sacramentum mortuorum, & non vivorum, si autem deberet semper præsupponi contritio, nunquam per Sacramentum pœnitentiæ conferretur

Part VI.

vita, & nunquam Sacerdos remitteret, sed supponeret peccata per contritionem remissa. Præterquamquod Sacramentum pœnitentiæ in lege gratiæ novum onus adderet sine speciali prærogativa, (quam certe tribuit) si tantum exigat a nobis attritionem facilem, non contritionem, quæ maxime difficilis est.

Non nego, plures Doctores ante Trident., imo aliquos post Trident. asserere, attritionem non esse sufficientem ad justificandum cum Sacramento. Verum hæc opinio post Trident., tanquam improbabilis, rejicitur communissime, ut constat ex iis, quæ fuscè dixi in Trutina Theologica in expositione 14., & 15. thesis ab Alex. VIII. confixæ. Fuit quidem opinio probabilis ante Trident. suffulta auctoritate magnorum virorum, sed post Trident. omnem probabilitatem amisit; sicut plures opiniones, quæ quondam probabiles fuerunt, postquam a Pontificibus damnatæ sunt, probabilitatem omnem exuerunt.

VIII. Quæritur sexto; Num in articulo mortis teneamur ob majorem securitatem, & ne exponamur periculo damnationis, excitare nos ad contritionem ante susceptionem Sacramenti, an satis sit attritio, etiam cognita ut talis? Ubi etiam quæritur, utrum postquam damnata est prima propositio ab Innoc. XI. dicens, non esse illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, teneamur nunc præctice sequi sententiam tutiorem asserentem, requiri ad Sacramentum pœnitentiæ contritionem?

Respondeo cum Lug., Laym., Perez, Becan., Fagund., Turrian., aliisque contra Suar. disp. 15. sect. 4. num. 19., ne in articulo quidem mortis obligari nos ad præmittendam contritionem Sacramento pœnitentiæ. Et ratio est, quia præcepta hominibus im-

G po:

posita non obligant, nisi humano modo, & juxta hominum conditionem; non ad diligentiam metaphysicam, & exquisitissimam, sed ad humanam, & moralem; aliter essent intolerabilia, & supra vires humanas, & nunquam ita satisfactum esset, ut non superesset noxa diligentia adhibenda: Quare etiam in negotio aeternae salutis satis est adhibere ea media, in quibus nullum est periculum morale, & probabile, etiam si subsit dubium aliquod, & periculum valde remotum; Alioquin qui peccavit, teneretur statim conteri de peccato, quia dubium aliquod est, an sit repente moriturus; Nec posset quis esse contentus elicuisse semel actum contritionis, & semel confessum esse; nam cum sit incertum, an contritio, & confessio fuerint valida, deberent iterum, atque iterum repeti; Deberet etiam homo procurare iterationem Baptismi sub conditione, si forte primus fuit invalidus; Quae tamen sunt absurda, & onus hominibus intolerabile: Cum ergo sententia putans, attritionem sufficere in Sacramento ad justificandum, sit moraliter certa, nec ullum sit prudens dubium, aut periculum probabile de eius salitate, satis, superque praecipuo assicurandi salutem aeternam satisfacimus per attritionem in Sacramento etiam in articulo mortis. Urget certe in articulo mortis obligatio ponendi actus amoris Dei super omnia, ratione cujus peccator justificatur; Hoc autem posito, nullatenus teneretur deinde contritionem Sacramento poenitentiae praemittere, quia adhibendo attritionem post praemissum actum amoris Dei, adhibetur medium ad salutem, in quo nullum est probabile periculum: Immo id etiam probabiliter verum est, quamvis post praemissum actum amoris Dei, moribundus iterum peccaret, & peccatum clavibus subiceret. At in tali casu ad se-

curitatem salutis aeternae actus amoris Dei repetendus esset.

Hinc patet, a fortiori licere extra mortis articulum praemittere attritionem Sacramento poenitentiae, etiam post primam illam propositionem damnatam ab Innoc. XI., quia in tali casu non sequimur, relicta tutiore, opinionem probabilem, sed moraliter certam, atque adeo tutam, quod non est prohibitum;

IX. Nonnemo dixit, ab Innoc. XI. solum damnari, quod liceat sequi opinionem probabilem, omissa tutiore in conferendis Sacramentis; atque adeo in iis solum, quae pertinent ad Ministerium conferentem Sacramenta, non vero in iis, quae pertinent ad suscipiendum illa, ut est attritio.

Sed merito rejicitur a Lumbier Observat. 13. §. 4., quia attendendus est scopus prohibitionis, quae vult vitare periculum frustrandi Sacramenta; atque adeo tam comprehendit, quae pertinent ad Ministerium conferentem, quam quae pertinent ad suscipiendum Sacramenta. Advertit tamen idem Lumbier observat. 3. §. 3. distinguenda esse duo genera opinionis tutioris: Alterum est tutioris in executione, & relate ad consequendum effectum; Alterum vero tutioris in genere doctrinae; Verbi gratia, status anachoreticus dicitur tutior in ordine ad consequendam salutem aeternam, non tamen est tutius docere nos obligatos esse ad talem statum; Sic etiam tutius est iterare Baptismum sub conditione, si forte prior fuerit invalidus; tutius etiam est in executione iterare contritionem singulis momentis, &c., sed haec non sunt tutiora in genere doctrinae, quia si doceamus, esse obligatos homines ad hanc iterationem, innumeris anxietatibus, & oneri intolerabili subderentur; quod in desperationem illos vocaret; Idem dicit in casu de attritione, & aliis si-

mi-

milibus; tutius quidem est in ordine ad Sacramentum non frustrandum adhibere contritionem, sed non est tutius in genere doctrinæ docere, homines obligatos esse ad illam præmittendam Sacramento pœnitentiæ. Eodem modo discurre potest, dum quaeritur, An posita damnatione illius propositionis, teneamur de singulis peccatis explicitè dolere, ut sentit Vivaldus? An teneamur habere propositum formale? An teneamur immediate ante absolutionem elicere dolorem, ut habeatur major propinquitas moralis inter partes essentielles Sacramenti? An dolor procedere debeat ex intentione confessionis? An teneamur attritioni addere aliquem amorem Dei? Quod paucis abhinc annis adeo pugnaciter controversum fuit, ut Alex. VII. Bullam hac de re expedit die 5. Maji 1667., in qua præcipit, ne quis de hoc puncto agens contrariam, sententiam censurare audeat: Quæ, & his similia procul dubio tutiora sunt in executione, non vero in genere doctrinæ, ut explicavimus. Quinam autem sit amor Dei initialis, qui in Attritione supernaturali includitur, fuse ostendimus in expositione thes. 15. confixæ ab Alex. VIII., ubi ostendimus, sine illo amore Dei formali Attritionem esse honestam, & supernaturalem.

Ex hac etiam doctrina infertur, licite posse Sacerdotem cum jurisdictione solum probabili absolvere; atque adeo simplicem Sacerdotem in articulo mortis, etiam præsentem Parocho, absolvere posse ab omnibus peccatis, & censuris moribundum; quia hæc opinio est tuta, imo tutior in genere doctrinæ, quamvis opposita sententia sit tutior in executione, ut explicavimus in Trutina exponendo eam thes. Innoc. autem XI. damnans propositionem asserentem, quod possimus sequi in conferendis Sacramentis opi-

nionem probabilem, ommissa tutiore, non damnat, quod possimus sequi opinionem tutiorem in genere doctrinæ, seu moraliter certam; ommissa tutiore in executione, ut accidit in his, & similibus casibus.

X. Quæritur ultimo, Quomodo attritio fieri possit contritio.

Respondeo, non formaliter, sed æquivalenter; non enim unus actus potest evadere alius, sed potest attritio æquivalere contritioni, si componatur cum Sacramento; & in hoc sensu communiter dici solet, quod peccator in Sacramento ex attrito fiat contritus; quia in Sacramento attritio æquivalet contritioni, cum disponat ultimo ad gratiam, non secus ac contritio extra Sacramentum. Præterea potest etiam attritio æquivalere contritioni, si componatur cum actu amoris Dei super omnia; Nam qui habet attritionem cum actu amoris Dei super omnia, eodem modo est dispositus ad gratiam, ac qui habet contritionem. Hinc sequitur, quod in iis casibus, in quibus vel per se, vel per accidens obligatur peccator ad contritionem, satisfaciat suæ obligationi, si loco contritionis ponat vel attritionem cum Sacramento pœnitentiæ, vel attritionem cum actu amoris Dei super omnia.

ARTICULUS III.

De dolore ad Sacramentum Pœnitentiæ requisito.

- I. *Non sufficit in Sacramento dolor virtualis inclusus aut in amore Dei, aut in proposito non peccandi de cætero.*
- II. *Nec sufficit in Confessione venialium mera non complacentia de illis cum animo suscipiendi Sacramentum.*
- III. *Non est tamen mortale non dolere de singulis venialibus, qua subi-*

cinuntur clavibus.

- IV. Num dolor debeat aut confessionem, aut saltem absolutionem praerire?
- V. Num dolor elici debeat ex intentione suscipiendi Sacramentum?
- VI. Quamdiu possit dolor confessionem praerire?
- VII. Qualiter dolor de venialibus revocetur?
- VIII. Num possit sine novo dolore absolutio iterari?
- IX. Nequit Superior, auditis solis reservatis, Sacramentaliter absolvere.
- X. Probabilius videtur, quod dari possit Penitentia Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris illimitati.
- XI. Non tamen ex variis aliis capitibus olim admissis ab Auctoribus.
- XII. Ex quibus omnibus plura inferuntur.

I. **D**iximus, ad Sacramentum Penitentiae non sufficere actum amoris Dei, in quo dolor virtualiter includitur; eo quod dum a Trident. requiritur ad Sacramentum dolor, intelligendum est de dolore proprie dicto, seu de dolore formali, juxta communissimum Theologorum sensum, sive iste dolor sit contritio, sive attritio. Non me latet, Petrum Soto, Sylvestrum, Gabrielem, Rosellam, & alios ante Trident. existimasse, sufficere dolorem virtuales: Vsq. tamen appellat hanc sententiam post Trident. erroneam, & Suar. temerariam. Unde sequitur, nec sufficere dolorem, quod non doleas, contra Navar., Sylvestr., & Sa, quia Concilium exigit dolorem de peccato, non vero dolorem de negatione doloris; Nec sufficit solum propositum non peccandi de cetero; quia tale propositum non solum non est dolor, sed etiam stare potest cum complacentia actuali de

peccato commisso.

II. Quæritur tamen primo, An in confessione venialium satis sit pro dolore voluntas suscipiendi hoc Sacramentum sine actuali complacentia peccati; eo quod in tali voluntate virtualis quædam detestatio contineatur?

Respondeo, Sententiam affirmantem non displicere Præposito, Rosellæ, & Tambur., qui asserit Patrem Franciscum Quiros Societatis Jesu in Theologia morali apprimè versatum eam reputare veram; quia scilicet Trident. sess. 14. cap. 4. requirit ad valorem hujus Sacramenti motum proprium penitentis, (qui certe habetur in eo, qui voluntatem habet suscipiendi hoc Sacramentum, ejusque effectum) & in confessione solum mortalium requirit Trident. detestationem. Unde solum in confessione mortalium videtur, quod dolor debeat esse formalis, & non tantum virtualis.

Verum communis sententia docet, requiri dolorem formalem, etiam in confessione venialium; & practice sententiam hanc tutiorem tenemur sequi, quia tenemur evitare periculum frustrandi Sacramentum; & quidem sub mortali, etiam si Sacramentum conferatur super re levi, videlicet ad remissionem solorum venialium: Quicquid in contrarium senserit quidam Recentior apud Lug. de Pœnit. disp. 14. sect. 8.

III. Quæritur secundo, an sit mortale non habere dolorem de omnibus venialibus; quæ in confessione explicantur?

Respondeo cum Suar., Lug., & aliis communiter negative; quia defectus talis doloris non obstat valori, & fructui Sacramenti. Ex quo sequitur, quod quando confessio est de solorum venialibus, non teneamur ponere dolorem universalem.

Dices primo; apponere pro materia Sacramenti materiam ineptam, est pec-

peccatum mortale; ut si quis apponeret ad consecrandum cum hostiis triticeis aliquas hordeaceas; ergo peccat etiam mortaliter, qui confitetur aliqua venialia sine dolore, etiamsi de aliis dolorem habeat; quandoquidem ex defectu doloris illa venialia non sunt materia idonea Sacramenti.

Respondeo cum Suar. nego consequentiam: Et disparitas est, quia forma consecrationis per se primo respicit materiam; Unde sub mortali debet apponi solum materia idonea ad consecrationem: Contra vero forma hæc absolutionis, Absolvo te, non respicit per se primo materiam, sed personam, & effectum gratiæ ex se remissivæ peccati; & quia semper absolvitur persona; confertur gratia, sive habeat illa dolorem de omnibus, sive de aliquibus solum venialibus; idcirco non est mortale non habere dolorem universalem de omnibus venialibus. Eodem modo discurrendum in Sacramento Baptismi, quod non respicit materiam, sed personam. Non enim est mortale miscere aquæ naturali guttas aliquas aquæ rosacæ in collatione baptismi; quia significatio formæ, & ejus effectus habetur, etiamsi materia non sit usquequaque idonea ad Baptismum.

Dices secundo; apponere in confessione peccatum mortale falsum, est mortale; ergo etiam est mortale apponere veniale sine dolore; cum utrobique materia non idonea apponatur.

Respondeo, concedo antecedens, contra Sylvestrum, qui putat esse tantum veniale, V. *Confessio*, quæst. 8., nego tamen consequentiam. Disparitas est, quia in primo casu decipitur Judex in re gravi; secus vero in secundo casu decipitur tantum in re levi, dum putat, pœnitentem dolere de omnibus venialibus, quæ confitetur, & revera de aliquibus tantum dolet,

Dicimus proinde contra Sylvestrum, non posse pœnitentem pro libito augere numerum suorum peccatorum, non quia peccaret mortaliter contra charitatem imponendo sibi crimina, quæ non fecit; nam non inferret sibi grave nocumentum, cum infamatio in confessione censetur levis; sed quia non posset Sacerdos exercere circa pœnitentem judicium prudens; Tam enim variatur notabiliter judicium ex occultatione criminis veri, quam ex confessione criminis falsi.

IV. Quaritur tertio; An dolor debeat Confessionem, aut saltem absolutionem præire?

Respondeo, certum esse, dolorem post absolutionem elicitum non sufficere ad Sacramentum. Dubium est, an debeat confessionem antecedere? Quod si non debeat; Num satis sit si ponatur in eo ipso instanti, in quo completur absolutio, an vero requiratur, ut absolutionem saltem antecedit?

Circa primum, Coninck disp. 4. dub. 2. putat, dolorem debere Confessionem præire: Tum quia confessio debet esse signum illius doloris; ergo debet dolorem præsupponere; tum etiam quia cæteroqui posset quis per modum historiæ narrare Sacerdoti sua peccata, deinde dolere, & absolvi.

Sed communis sententia negat, debere dolorem præire confessionem; quod probatur ex praxi fidelium, qui communiter post confessionem ad dolorem a Sacerdote excitantur, & putant suæ obligationi satisfecisse, etiamsi sufficientem dolorem ex inadvertentia non præmiserint.

Ad rationes in contrarium Coninck respondetur, dolorem etiam consequentem posse fieri sensibilem per confessionem; quia, ut bene notat de Lugo, ut confessio sit signum doloris, non oportet, ut sit doloris effectus; sed satis est, ut fiat confessio ad ob-

ti-

tinendam remissionem, ad hoc ut confessio sit signum doloris interni, etiam si hic consequatur confessionem: Hoc enim ipso quod confessio est facta ad hunc finem, satis significat, poenitentem velle ponere omnia requisita ad talem finem, inter quae est dolor: Quare qui confitetur peccata, ut recipiat illorum remissionem, sensibilibiter declarat, quod vel iam habeat dolorem, vel mox sit illum habiturus ante absolutionem, sicut oportet.

Quibus adde, non solum confessionem esse signum sensibile doloris interni, cum ipsamet expectatio absolutionis, & tacita ejus postulatio videatur satis significare sensibilibiter dolorem internum, non solum ut ponendum, sed ut iam positum.

Ad secundam objectionem respondeo, verum quidem esse, quod narratio historica peccatorum, ad quam sequatur dolor, non satis fit ad Sacramentum; Et ratio est, quia ad Sacramentum requiritur narratio, quae fit accusatio, seu ordinata ad obtinendam absolutionem in iudicio Sacramentali, quae certe haberi potest, etiam si dolor post illam consequatur. Ubi advertit, quod qui historice narravit sua peccata Sacerdoti, potest narrationem illam ordinare ad Sacramentum, non quidem solo actu interno, cum confessio debeat esse per se sensibilis, sed actu externo, dicendo verbi gratia, De peccatis narratis me accuso; & sic potest absolvi; quia sic breviter se accusavit de omnibus peccatis narratis, & posuit sufficientem Confessionem externam.

V. Dubitatur tamen hic, An sicut confessio debet esse ordinata ad Sacramentum recipiendum, ita pariter dolor elici debeat ex intentione Sacramenti?

Respondeo cum communi contra Perez disp. 19. sect. 6., Reginaldum

tom. 1. lib. 5., & Bonacin. negative. Ratio est, quia ideo confessio debet esse ordinata ad Sacramentum recipiendum, quia debet esse accusatio; nec est accusatio, nisi ordinetur ad absolutionem in iudicio Sacramentali: Contra vero nulla est ratio, quae suadeat, dolorem debere elici ex intentione Confessionis. Quod etiam constat ex praxi fidelium: nam si quis, verbi gratia, audiendo concionem excitetur ad dolorem, & deinde ex eo dolore moveatur ad Confessionem, hic reputatur bene dispositus, etiam si desiderium Confessionis oriatur a dolore, & non dolor a desiderio, & intentione Confessionis.

Non negaverim tamen, dolorem, ut fiat aliquo modo sacramentalis, debere dirigi ad confessionem, cum ad conficiendum Sacramentum necessaria sit intentio Sacramenti, & partium illius in ordine ad ejus constitutionem; Dico tamen, non debere dolorem a principio ad confessionem dirigi, & ex desiderio confessionis oriri, cum satis sit, si dolor praeteritus ad Confessionem dirigatur.

Neque dicas, actiones Sacramentales debere fieri a principio ex intentione Sacramenti; Unde ablutio, verbi gratia, quae non fit a principio ordinata ad Sacramentum, non potest deinde referri ad illud, & conjungi cum forma Baptismi; ergo cum dolor sit pars Sacramenti, debet a principio referri ad illud, & fieri ex intentione Sacramenti.

Nam contra est, quia illae dumtaxat actiones Sacramentales debent a principio referri ad Sacramentum, & fieri ex intentione illius, quae pertinent ad formam Sacramenti, seu quae fiunt a Ministro; Hic enim cum debeat operari in nomine Christi, debet operari ex fine intento a Christo Domino; Poenitens autem in hoc Sacramento non est minister, licet po-

nat

nat dolorem constitutivum illius, tamquam partem materialem; & ideo non debet ejus dolor elici, tamquam ab operante nomine Christi, & intendente facere Sacramentum; Quod idem dicitur de eo, qui conficit panem, qui est materia Eucharistiæ.

Circa secundam difficultatem, An scilicet dolor præire saltem debeat absolutionem? Communis Doctorum sententia affirmat; mihi tamen arridet sententia Meratii, Granado, Perez, aliorumque, qui censent, satis esse, ut dolor non sit post absolutionem, etiamsi ponatur in eo ultimo instanti, in quo perficitur absolutio. Et ratio est, tum quia vere tunc absolutio cadit supra peccata cum dolore exposita, tum etiam, quia voluntas suscipiendi Sacramentum reddit narrationem illam peccatorum, quod vere sit confessio, & accusatio sui dolorosa per dolorem, qui vel jam sit habitus ante confessionem, vel mox sit habendus, ita ut non consequatur absolutionem.

Neque dicas primo; Ante absolutionem, quæ est sententia judicialis, debet præire non solum confessio Rei, sed etiam notitia de dignitate, vel indignitate rei ad obtinendam remissionem; sed Reus tunc est dignus absolutionem recipere, quando dolet de peccatis confessis; ergo si ante sententiam judicialem præcedere debet notitia de confessione dolorosa, quæ reddit reum dignum remissione, consequenter ante absolutionem debet poni dolor.

Nam respondeo, concedendo, quod ante absolutionem præcedere debeat notitia de dignitate Rei ad obtinendam remissionem; Dico tamen, hanc notitiam haberi, si sciatur, quod pœnitens confiteatur peccata, & velit Sacramentum recipere; Si enim vult Sacramentum recipere, vult ponere dolorem, qui non sit post absolutio-

nem, & consequenter etiamsi dolor non præcedat absolutionem, nihilominus ante absolutionem habetur sufficiens notitia de dignitate, seu congruitate pœnitentis ad absolutionem recipiendam.

Neque dicas secundo, dolorem esse dispositionem ad gratiam, quæ in ultimo instanti absolutionis producit; Universim autem dispositio præcedere debet formam; ergo & dolor absolutionem.

Nam ultima dispositio non debet præcedere tempore, sed solum natura ipsam formam; sicut de facto contritio non præcedit tempore gratiam, ad quam disponit.

VI. Quæritur quarto, quanto tempore possit dolor confessionem præire?

Respondeo, Leandr. citatum a Tambur. docere cum Hurt., & Candido, quod ad Sacramentum conficiendum satis sit dolor, qui per quodcumque longi temporis spatium Confessionem præcedat, dummodo non sit retractatus vel per actum contrarium, scilicet per complacentiam de peccato præterito, vel per quodcumque aliud peccatum mortale.

Communiter tamen Theologi docent, tamdiu dolorem posse præire confessionem, quamdiu possit virtualiter usque ad confessionem permanere, ita ut cum illa faciat unum moraliter; Dicitur autem virtualiter dolor perseverare, quando si pœnitens interrogetur, cur doluerit, possit illico respondere, se doluisse, ut confiteatur, & non retractasse dolorem, quia vult confiteri; Sic pariter intentio conficiendi Sacramentum dicitur permanere virtualiter in Ministro, quando interrogatus sine nova deliberatione statim responderet, se propterea ritum illum externum adhibere, quia vult Sacramentum ministrare. In quo distinguitur voluntas, seu intentio vir-
tua-

tualis ab habituali; Nam virtualis (quæ saltem requiritur ad suscipiendum Sacramentum pœnitentiæ, & ad conferenda omnia Sacramenta) debet influere in Sacramentum; ita ut verum sit, quod ex illa intentione consequatur Sacramenti pœnitentiæ susceptio, vel collatio cuiuscumque Sacramenti: Contra vero voluntas habitualis (quæ satis est ad suscipiendum Sacramentum Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, Extremæ Unctionis, &c.) non debet influere in susceptionem illorum, sed satis est, quod suscipiens aliquando eam habuerit, nec retractaverit.

Sed quoad praxim difficultas est; Quantum sit illud tempus, in quo dici possit, dolorem virtualiter perseverare, & facere unum moraliter cum confessione?

Respondet Tamburinus ex Præposito, quod per tres, vel quatuor horas; ex Lugo, quod si vesperi, imo etiam die præcedente quis doluerit, censeatur bene dispositus ad Sacramentum suscipiendum die sequenti: Et addit, quod sicut in iudicio forensi potest sententia proferri supra Reum discussum, etiam post quatuor, & quinque dies, quidni etiam in iudicio Sacramentali? Hoc tamen non admiserim, quia non quæcumque permittuntur in iudicio forensi, permittuntur in Sacramentali, nec quæ sufficiunt ad absolvendum a censuris, (a quibus etiam invitus absolvi potest) sufficiunt ad absolutionem Sacramentalem.

VII. Quæritur quinto, quomodo revocetur dolor venialium?

Respondeo, difficultatem in eo esse, utrum quando pœnitens confitetur mortalia simul, & venialia, & omnia detestatur ex motivo universali offensæ Divinæ, & deinde post hunc dolorem ante absolutionem committit aliquod veniale, Utrum, inquam, re-

tractet dolorem illum, ita ut si ad confessionem sine novo dolore accedat, indispositus accedat? Et ratio difficultatis est, quia communiter docent Doctores, quod qui post detestationem mortalium committit aliud peccatum mortale, revocat exercite priorem dolorem; ergo qui committit novum veniale, videtur etiam revocare dolorem illum, quo pœnitens detestatus fuit omnia peccata, tam mortalia, quam venialia, ex motivo universali offensæ Dei.

Equidem censeo cum Lugo, Perez, Tambur., & aliis per novum veniale non revocari adæquate dolorem illum universalem; Unde qui commisit novum veniale post illum dolorem, potest sine novo dolore valide absolvi. Ratio desumitur tum ex communi praxi Confessariorum, & pœnitentium, quæ est optima legum interpretis; nam sine scrupulo censeatur communiter dispositus ad Sacramentum, qui post dolorem ante confessionem in aliquem actum impatientiæ, verbi gratia, vel vanæ gloriæ incidit: tum etiam, quia quamvis detestatio sit universalis, non tamen terminatur ad omnia peccata æqualiter, sed inæqualiter, ita ut magis graviora, & mortalia peccata detestetur, quam venialia; unde quamvis detestatio peccatorum fuerit unus actus indivisibilis, non tamen indivisibiliter, & adæquate revocatur; sed per novum veniale commissum revocatur exercite dolor ille, solum in quantum dolor est venialium similium, non vero in quantum est dolor vel venialium graviorum, vel mortalium. Nihilominus sanum consilium est, ad meliorem securitatem, & facilitatem, quod pœnitens seorsim doleat de mortalibus, qui dolor procul dubio per commissionem venialium non revocatur.

VIII. Quæritur sexto; An requiratur novus dolor in nova confessione peccata-

peccatorum, siue ea sint jam exposita, & absoluta, sed iterum subjiçiantur clavibus; siue ea fuerint in priori confessione oblita?

Respondeo, diversimode discurrendum de peccatis oblitis, quæ immediate post absolutionem occurrunt memoriæ, & revelantur, ac de peccatis alias confessis, & absolutis. Nam peccata oblita, quæ immediate post absolutionem revelantur, non indigent novo dolore, ut iterum absolutio super iis conferatur, ut praxis fidelium ostendit. Etenim ille prior dolor videtur ad peccata etiam oblita se extendere, & facere unum moraliter. Ita communiter Doctores cum Lug., Henr., Perez, Maratio.

Neque obstat primo, quod eadem materia proxima, videlicet idem dolor, pluribus formis Sacramentalibus substerneretur; quod non videtur licere. Nam nullum est inconueniens, quod eadem materia proxima partialis plura Sacramenta numero distincta constituat; sic in Eucharistia Corpus Christi Domini, quod est materia proxima partialis illius Sacramenti, ingreditur quodlibet Sacramentum Eucharistia; Et eadem satisfactio potest ad plura Sacramenta pœnitentiæ numero distincta pertinere; cum possit eadem numero pœnitentia imponi in diversis confessionibus, juxta communem sententiam.

Neque dicas secundo; Non potest eadem Confessio substerni duplici absolutioni; ergo nec idem dolor.

Nam disparitatem dat de Lugo; quia hoc Sacramentum institutum est ad modum iudicii. Iudicium autem continet essentialiter accusationem, reificationem, & sententiam, quæ omnia debent esse nova, ut novum iudicium constitutur, cum non possit supra eundem processum proferri secunda sententia post primam validam, & perfectam: Contra vero si-

Pars VI.

ne novo dolore potest haberi adequate nova forma iudicialis; quia in hoc Sacramento dolor non requiritur ad formam iudicalem externam, sicut requiritur confessio: ergo quamvis sine nova confessione non possit iterum proferri sententia absolutoria, potest tamen proferri sine novo dolore; dummodo prior moraliter perseveret; si enim post multum temporis confitearis peccata oblita, puro debere dolorem iterari, ut mox dicemus.

Si loquamur itaque de peccatis jam confessis, & absolutis, sicut etiam de peccatis oblitis, quæ multo post primam confessionem subjiçiantur clavibus, verbi gratia, post decem, vel quindecim horas, quibus elapsis, non censetur amplius prior dolor moraliter perseverare, juxta sententiam Joannis Præpositi; Dico cum communi Doctorum requiri novum dolorem. Et ratio est eadem praxis fidelium, qui non audent iterum ad Sacramentum pœnitentiæ accedere, nisi repetito novo dolore.

IX. Neque dicas, in casu, quo superior non potest integram confessionem subditi audire, sed auditis tantum reservatis illum absolvit, & ad alium Sacerdotem remittit, ut reliqua peccata confiteatur, datur duplex absolutio Sacramentalis, ut cum multis docet Henr. lib. 6. cap. 15.; non tamen requiritur novus dolor; ergo univèrsim potest idem dolor plura Sacramenta constituere.

Nam nego cum Perez, in tali casu non requiri duplicem dolorem. Adde, quæ fasius dixi in expositione quinquagesimæ nonæ thesibus ab Innoc. XI. proscriptæ in casu adducto, si non detur necessitas dimidiandi confessionem, non posse superiorem sacramentaliter absolvere a solis reservatis. Et quando superior nequit integram confessionem excipere, tunc debet tolle-

H

re

re reservationem, & remittere poenitentem inferiori confessorio, a quo sacramentaliter ab omnibus peccatis absolvatur. Et sane omnes Doctores apud eundem Henr. docent, poenitentem absolutum a Superiore a solis reservatis debere integre confiteri inferiori, exponendo tam reservata absoluta, quam non reservata. Quare signum evidens est, quod a Superiore non fuerit sacramentaliter absolutus a reservatis; sed quod solum reservationem abstulerit: Aliter non deberet iterum exponere inferiori reservata, ut iterum absolvatur; Sicut qui absolutus est directe a peccato, verbi gratia, furti, & indirecte ab alio peccato oblito, puta blasphemia, quando recordatur hujus peccati, satis est, quod illud dumtaxat confiteatur, ut ab eo directe absolvatur, quin debeat iterum exponere peccatum furti, a quo fuerat non directe absolutus. Sed hac de re fusius iterum agendum quaest. 5. art. 7. quaest. 2. Rogabis, Num opiniones istae circa dolorem requisitum in Sacramento Poenitentiae sint solum speculative loquendo probabiles post primam Thesim proscriptam ab Innoc. XI. an sint etiam practice probabiles?

Respondeo tam opiniones haecenus expositas circa dolorem, quam quas exponemus articulo sequenti circa propositum in sacramento Poenitentiae requisitum, esse practice probabiles, quoties in praxim communiter a fidelibus timoratis deducuntur; non secus ac est opinio de sufficientia Attritionis in hoc sacramento; & ratio est non solum quia thesis proscripta fert non esse licitum in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem, ommissa tutiori; dolor autem, & propositum non spectat ad collationem, sed ad susceptionem Sacramenti poenitentiae; sed etiam quia, quamvis nec esset licitum in Sacramentis susci-

piendis sequi opinionem probabilem de eorum valore, ommissa tutiore, ut communius docent; licitum tamen est sequi opinionem moraliter certam; sicut est opinio de sufficientia Attritionis; necnon opiniones circa dolorem, & propositum, quae passim in praxim a fidelibus deducuntur. Aliter passim in angustias animus redigeretur, & confessio redderetur odiosa, nec deserviret in medicinam, sed in carnificinam.

X. Quaeritur ultimo; An possit dari Sacramentum Poenitentiae validum, & informe ex defectu doloris?

Respondeo, probabilem esse utramque sententiam oppositam, quas graves Theologi tuentur.

Et primo quidem probabilis est sententia affirmativa Suarii, & multorum Recentiorum contra Vasq., Me-
din., aliosque. Et ratio est, quia si quis habens duo peccata, verbi gratia furti, & homicidii, & memor solius furti eliciat dolorem de illo ex motivo proprio turpitudinis furti, non tamen ex motivo universali, & furtum confiteatur, recipiatque absolutionem; certe in tali casu ponuntur omnia constitutiva Sacramenti. Unde Sacramentum est validum; non tamen est formatum, sed informe, hoc est sine forma gratiae Sacramentalis quippe quae non potest in tali casu conferri poenitenti habenti aliud peccatum mortale homicidii, de quo nullatenus doluit; cum non possit in praesenti ordine remitti peccatum non retractatum, nec unum mortale sine alio; Quare sicuti Baptismus est validus, & informis, quando cum fictione, seu cum mortali recipitur; ita in casu adducto Sacramentum Poenitentiae est validum, & informe ex defectu doloris cadentis supra utrumque peccatum commissum.

Neque dicas primo, Trident. requirere ad validitatem Sacramenti do-

lorem universalem de omnibus peccatis; cum requirat dolorem ex motivo universali turpitudinis peccati, aut ex metu gehennæ, quæ motiva cum sint universalia, pariunt dolorem de omnibus peccatis; sed in casu dicto non habetur dolor universalis de omnibus peccatis; ergo non habetur Sacramentum validum.

Nam communiter existimatur valida confessio cum dolore peccati, puta furti, orta ex consideratione turpitudinis propriæ furti, secundum quod furtum est, non vero secundum quod est peccatum; & gratis assumitur, quod Trident. exigit dolorem universalem, seu ortum ex motivo universali turpitudinis peccati, in quantum est peccatum.

Neque dicas secundo, ad validitatem Sacramenti requiritur propositum non peccandi de cætero, quod sit universale, requiritur enim propositum non committendi non solum peccata commissa, sed nec ullum aliud amplius; ergo pariter ad valorem Sacramenti requiritur dolor universalis, qui scilicet non solum sit dolor de peccatis, quæ sunt in memoria, sed etiam de oblitis. Unde qui solum dolet de furto, cuius meminit, & non de homicidio, cuius est oblitus, non solum non conficit Sacramentum formatum, sed nec etiam validum.

Nam Dicastil., aliique negant antecedens; putant enim, satis esse propositum non committendi iterum peccata commissa. Verum quia communis opinio requirit propositum universale non peccandi de cætero, ut loquitur Trident. sess. 14. cap. 4., seu propositum non committendi amplius ullum peccatum, ideo concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia juxta omnes propositum debet magis late patere, quam dolor; Etenim dolor ad summum debet esse omnium peccatorum com-

missorum, non vero peccatorum etiam possibilium, ut constat ex Trident. docente, dolorem debere esse de peccato commisso: Contra vero Propositum non solum debet esse non committendi iterum peccata commissa, sed etiam non committendi amplius ullum mortale possibile; ergo sicut potest dolor magis restringi, quam propositum, adeo ut dolor solum cadat supra peccata commissa; ita poterit magis restringi, adeo ut cadat solum supra peccata, quæ sunt in memoria, non vero supra oblita. Trident. enim cap. 5. dicit: *Nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut post examen ea peccata constentur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerint.* Si ergo ea peccata, quæ sunt in memoria, solum debemus confiteri, pariter de iis solum debemus dolere ad validitatem Sacramenti. Et sane videtur certum, quod si quis habens solum peccatum furti, & de eo tantum doleat ob motivum particulare turpitudinis propriæ furti, hic Sacramentum, & ejus fructum recipiat. ergo si præter peccatum furti habeat etiam homicidium, cuius tamen sit invincibiliter oblitus, unde de eo non doleat, recipiet quidem Sacramentum, sed non ejus fructum; unde habebitur Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris de homicidio.

Deinde probabilis etiam videtur sententia negativa opposita, quam sequuntur Vasq., Con., Gabriel, & alii negantes, dari posse hoc Sacramentum validum, & informe. Ratio est, quia ex Trident. sess. 14. cap. 4. habemus, dolorem requisitum ad hoc Sacramentum non solum esse cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud Ezech. *Projicite a vobis omnes iniquita-*

res vestras, in quibus pravariicati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum. Cum ergo Trident. requirat ad validitatem Sacramenti odium veteris vitæ, videtur requirere dolorem, qui sit ex motivo universali, & complectatur tum peccata, quæ sunt in memoria, tum etiam oblita. Unde si quis doleat ex motivo particulari turpitudinis furti, etiamsi solum furtum commiserit, vel dicendum, quod non recipiat Sacramentum, ob defectum doloris ex motivo universali turpitudinis peccati, qui videtur a Trident. requiri ad valorem Sacramenti; vel si hoc videatur durum, & contra communem sententiam, dici potest, quod recipiat Sacramentum, & gratiam, quando habet solum peccatum furti, quia tunc dolendo de solo furto, vere dolet de omnibus peccatis commissis, eo quod solum furtum commiserit; quando vero, præter peccatum furti, habet etiam homicidium, tunc, si doleat de solo furto, non recipiat nec gratiam, nec Sacramentum; quia non habet dolorem universalem de omnibus peccatis, qui videtur a Trident. requiri ad valorem Sacramenti; Atque adeo probabiliter non datur Sacramentum penitentiae validum, & informe: Quamvis Adversarii conentur difficultatem hanc evacuare, dicendo per id odium veteris vitæ significari a Trident. dolorem omnium peccatorum, quæ sunt in conscientia.

Confirmatur a Vasq. quaest. 92. art. 2.; quia ex Trident. sess. 14. cap. 4. dolor, qui potest esse pars hujus Sacramenti, debet sufficienter in hoc Sacramento ad Dei gratiam impetrandam disponere, sed nisi sit dolor peccatorum etiam obliorum, non potest disponere ad gratiam, ut patet; ergo nec potest esse pars hujus Sacramenti. Unde sequitur, quod in eo casu, in quo quis dolet de furto

solum, & non de homicidio oblioro, non habeat dolorem sufficientem ad validitatem Sacramenti; & consequenter dari non potest Sacramentum penitentiae validum, & informe ex defectu doloris. Ex quo Vasq. disparitatem assignat, quare Sacramentum Baptismi possit esse validum, & informe, non vero Sacramentum penitentiae, quia scilicet in solo Sacramento penitentiae materia proxima, quæ est dolor, debet esse dispositio ad gratiam; ubi e contra ablutio, quæ est materia proxima Baptismi, non debet esse dispositio ad gratiam Sacramentalem recipiendam.

Scio, Suarium huic difficultati respondere, quod, per se loquendo, dolor in Sacramento penitentiae sit dispositio ad gratiam, non vero per accidens; Ut accidit, quando quis immemor homicidii commissi, dolet de solo furto ex turpitudine propria furti. Et idcirco diximus, utramque sententiam esse probabilem, quamvis probabilior mihi videatur sententia Suarii. De qua fusius locutus sum in Theologia Scholastica part. 8. disp. 4. quaest. 2. art. 3.

XI. Putant etiam aliqui primo cum Dominico Soto, Cano, Victoria, & aliis, posse dari Sacramentum penitentiae validum, & informe ex defectu materialis integritatis confessionis; dummodo talis defectus directa intentione non intendatur; quamvis vincibilis ignorantia, & moraliter culpabilis intercedat ob defectum examinis.

Sed merito communiter rejiciuntur, præsertim a Cajet., & Navar.; quia quando culpabiliter omittitur integritas confessionis, vel hujus culpæ habetur remorsus, & memoria, quando suscipitur Sacramentum; & sic non habetur propositum non peccandi de cetero, atque adeo non habetur Sacramentum validum: Vel talis culpa non ha-

habetur memoria, nec remorsus; & tunc si dolor peccatorum sit ex motivo universalis, recipietur Sacramentum, & fructus Sacramenti, quia indirecte talis culpa oblita remittitur; si vero dolor non sit universalis, juxta sententiam Vasq., nec gratia, nec Sacramentum recipitur.

Putant alii secundo cum Cajet., & Cano, contingere Sacramentum hoc validum, & informe ex defectu doloris, quando quis non dolet, & nescit se non dolere, confitetur tamen talem indispositionem, ut salvetur integritas Confessionis.

Sed errant; quia defectus doloris est defectus partis constituentis Sacramentum; unde sicut sine aqua non est validus Baptismus, ita sine dolore pœnitentiæ Sacramentum non est validum.

Putant alii tertio cum Petro Soto lect. 8. de Confess., evenire posse Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris, non quidem extensive, juxta sententiam Suarii, seu qui non se extendat ad omnia peccata commissa, sed intensive, quia scilicet ponitur dolor, sed non in tanta intensione, quanta requiritur ad fructum Sacramenti.

Sed contra est, quia nulla determinata intensio doloris a Trident. requiritur ad hoc, ut in hoc Sacramentum ad gratiam disponat.

Demum alii admittunt Sacramentum validum, & informe, dicendo, quod ad valorem, non ad fructum hujus Sacramenti satis sit attritio putata, vel attritio naturalis existimata supernaturalis, vel attritio supernaturalis sine firmo proposito non amplius peccandi, vel dolor de peccatis cum suo proposito, quando post dictum dolorem committitur novum peccatum, cujus deinde non habetur memoria, dum suscipitur Sacramentum; Quæ tamen omnia ex verbis

Trident., & hæcenus dictis facile refelluntur.

XII. Colliges ex dictis primo, quod in casu Suarii, in quo probabiliter Sacramentum pœnitentiæ est validum, & informe, qui confessus est peccatum furti, non tenetur deinde iterum confiteri peccatum furti, quando recordatur homicidii obliti, cum satisfecerit obligationi subjiciendi directe clavibus peccatum illud furti. Quod si Sacramentum pœnitentiæ non fuisset validum, juxta sententiam Vasq., certe teneretur iterum confiteri peccatum furti, quando recordatur homicidii.

Colliges secundo, per Sacramentum validum, & informe satisfieri præcepto annuæ Confessionis. Nam ab Alex. VII. solum damnatur illa propositio decima quarta, quod per confessionem voluntarie nullam satisfiat præcepto Ecclesiæ; qui autem suscepit Sacramentum pœnitentiæ validum, licet informe, non fecit Confessionem voluntarie nullam, nec sacrilegam; ergo satisfecit præcepto suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ: Sicut etiam per Sacramentum Eucharistiæ validum, & informe satisficit præcepto Ecclesiæ de Communione Paschali; esto non satisfiat per communionem sacrilegam, ut ostendimus in expositione thes. 55. proscrip. ab Innoc. XI. Quamvis enim finis hujus præcepti sit consecutio gratiæ, quæ per Sacramentum validum, & informe non obtinetur; nihilominus finis hic est extrinsecus præcepto, nec cadit sub præceptum, ut notat Perez disp. 23. sect. 5. Suar. disp. 35. sect. 4. Ledelma, uterque Soto, & alii apud eundem Suarium. Tunc autem communio esset valida, & informis, sed non sacrilega, quando quis communicaret cum aliquo mortali invincibiliter oblito, nullum habens dolorem supernaturalem neque con-

tri-

tritionis, neque saltem attritionis de illo.

Colliges tertio, Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe habere effectum suum ex opere operato, statim ac tollitur fictio, seu obex illius peccati obliti; non secus ac Sacramentum Baptismi cum fictione susceptum causat fructum suum, & gratiam baptismalem, recedente fictione; In communi autem sententia recedit fictio, & tollitur obex ad gratiam, tam relate ad Sacramentum Baptismi, quam relate ad Pœnitentiam per totam attritionem, quæ cum Sacramento præterito, quod reviviscit, vim habet Contritionis.

ARTICULUS IV.

De proposito ad Sacramentum Pœnitentiæ requisito.

- I. Quando dolor procedit ex motivo particulari, non sufficit propositum virtuale in eo dolore inclusum.
- II. Moraliter loquendo, dolor formalis de culpis præteritis non se jungitur a formali proposito non peccandi in posterum.
- III. In Confessione venialium quodnam propositum requiritur?
- IV. Triplex datur discrimen inter propositum requisitum in confessione mortalium, ac in venialium confessione.
- V. Quanam dicatur occasio proxima peccandi, de qua vitanda tenemur habere propositum?
- VI. Quid si vitari non possit absque gravi incommodo?
- VII. Quonam pacto occasio de se proxima, quæ physice vitari non potest, evadere possit remota?
- VIII. Recensentur proscripse theses circa proximas occasiones vitandas.
- IX. Quandonam occasio proxima cen-

seur voluntaria, quando involuntaria?

- X. Etiam occasio proxima peccandi dubia fugienda est.
- XI. Num confessioni præter dolorem, & propositum, præmitti debeant actus Fidei, & Spei?
- XII. De quibus mysteriis fides præquiratur ad Sacramentum suscipiendum?
- XIII. Non satis est Trinitatis, & Incarnationis mysteria credidisse, ita ut eorum deinde detur oblitio.

I. **Q**uæritur primo; Num præter dolorem de peccato commissio requiratur propositum explicitum, & formale non peccandi de cætero; An vero satis sit propositum virtuale inclusum in ipso dolore? Quandoquidem qui dolet de peccato commissio propter metum gehennæ, verbigratia, virtualiter non vult amplius peccare, & effici Reus gehennæ; aliter amaret, quod odio haberet.

Respondeo cum distinctione ex Con. disp. 4. num. 39: Quando dolor peccatorum procedit ex motivo particulari turpitudinis talis peccati, tunc requiritur propositum formale, & explicitum non peccandi de cætero. Ratio est, quia ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur propositum universale non committendi amplius ullum peccatum, nec sufficit solum propositum non committendi iterum peccata commissa, ut diximus art. super. cum communi contra Dicast., atqui propositum universale non peccandi de cætero, ut loquitur Trident., seu non committendi amplius ullum peccatum, non continetur virtualiter in dolore solum peccati commissi, orto ex motivo particulari turpitudinis talis peccati, ut patet: ergo in tali casu, præter dolorem, requiritur propositum explicitum, & formale.

Quan-

Quando vero dolor procedit ex motivo universali, quia virtualiter continet propositum universale, censetur, satis esse propositum virtuale implicitum in ipso dolore. Ita Suar. disp. 20. sect. 4. Lugo, Laym., & alii communiter contra Medin., Tolet., Bellarm.; Ratio est, tum quia cæteroqui non tres, sed quatuor essent partes constituentes materiam proximam Sacramenti pœnitentiæ, scilicet dolor, propositum, confessio, & satisfactio; ubi non nisi tres enunciantur a Tridentino: tum etiam, quia sapissime in Scriptura remissio exhibetur, vel promittitur detestanti solum peccata præterita: tum demum, quia Trident. exigit solum attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat; Atqui sine proposito formali attritio concepta ex motivo universali voluntatem peccandi excludit, ut diximus; quia aliter homo amaret, quod odio haberet; ergo propositum formale non requiritur, quando dolor est ex motivo universali.

Neque dicas ex Bellarm.: Non satis est in Sacramento pœnitentiæ solum propositum formale, in quo includatur virtualiter dolor; ergo neque satis erit solus dolor formalis, in quo virtualiter contineatur propositum.

Nam, concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est primo, quia ex verbis Trident. requiritur dolor, qui voluntatem peccandi excludat; ergo requiritur dolor proprius, & formalis, nec satis est dolor virtualis in proposito inclusus: Præsertim quia propositum non peccandi non includit virtualiter dolorem de peccatis commissis, stare enim potest cum complacentia de illis; sicut miles post pericula militiæ potest proponere, se nunquam amplius militurum, ita tamen, ut complacentiam

habeat de militia præterita: Contra vero dolor de peccatis præteritis propter motiva attritionis conceptus stare non potest cum voluntate peccandi in posterum; ergo dolor includit virtualiter propositum, non vero propositum dolorem, & ideo solus dolor sufficit, non vero solum propositum, Secunda disparitas ex Suar. est, quia Sacramentum pœnitentiæ cum ferat accusationem de peccato præterito, magis requirit detestationem illius, quam animi dispositionem ad non peccandum in posterum; ergo est major ratio, cur dolor debeat esse formalis, quam propositum.

II. Adverte tamen cum Perez, moraliter loquendo, dari non posse propositum non peccandi de cætero ex motivo supernaturali, & universali, quin detur dolor formalis peccati præteriti; Sicut nec dari potest, moraliter loquendo, dolor peccati præteriti, ex eodem motivo, sine proposito formali non peccandi de cætero, si menti occurrat dispositio de vita futura.

III. Quæritur secundo; quodnam propositum requiratur in confessione solorum venialium?

Respondeo cum Laym., & communi Doctorum, requiri saltem propositum virtuale non relabendi iterum in venialia similia illis, quæ revelantur in confessione.

Ratio est, quia ex una parte ad gratiam Sacramentalem recipiendam non requiritur carentia cujuscumque venialis; (sicut requiritur carentia cujuscumque mortalis) ergo neque requiritur dolor de omnibus venialibus commissis, & consequenter nec requiritur propositum non committendi amplius ullum veniale; (sicut requiritur propositum non committendi ullum mortale in Confessione mortalium) Ex altera parte, ut conferratur gratia in Sacramento pœnitentiæ,

tia, requiritur Confessio, dolor, & propositum; ergo sicut satis est confessio, & dolor de aliquo veniali, non vero de omnibus venialibus commissis; ita satis est propositum non committendi amplius venialia similia illis, de quibus est dolor; quod propositum virtualiter in ipso dolore includitur. Quare in confessione venialium satis est solus dolor formalis alicujus speciei peccati venialis, ex motivo tamen supernaturali; quia in eo dolore efficaci continetur propositum requisitum; Imo, ut advertit Lugo apud Tambur., si quis confiteatur frequentiam venialium, satis est dolor de illa, etiamsi de nullo particulari veniali habeatur dolor, & consequenter satis est propositum non relabendi in frequentiam illam, de qua est dolor.

IV. Hic autem adverte triplex discrimen traditum a Conick inter propositum requisitum ad remissionem mortalium, & venialium. Nam primo illud debet se extendere ad omnia mortalia, nullo excepto; secus vero propositum requisitum ad remissionem venialium. Secundo, illud debet se extendere ad omnia, tum collective, tum distributive: Contra vero propositum venialium non solum potest esse propositum vitandi illa sola venialia, de quibus est dolor, sed præterea non debet esse propositum vitandi omnia venialia collective sumpta; quandoquidem sine specialissima gratia Dei, quæ non datur omnibus, vitari non possunt omnia venialia collective: Etenim aliqua venialia cum plena libertate committuntur; aliqua ex surreptione, & cum imperfecta deliberatione; Quamvis autem illorum collectionem vitare possimus, istorum tamen sine speciali privilegio non possumus longo tempore vitare: (quod Beata Virgini concessum fuisse, tenet Ecclesia, ut docet

Trident. sess. 6. can. 23.) Hinc non possumus habere propositum efficaciter non committendi venialia omnia collective sumpta, seu omnia omnino, sed solum de singulis distributive sumptis, quæ vitari possunt, habere propositum. Tertium discrimen est, quia tenemur habere propositum vitandi non solum mortalia, sed etiam occasiones proximas peccandi mortaliter, non vero occasiones proximas peccandi venialiter; quia sunt innumeræ, & inevitabiles; unde oporteret de mundo exire, ut loquitur Apostolus, si teneremur illas vitare: Quamvis occasiones proximas peccandi venialiter deliberate, & cum advertentia possimus, & teneamur vitare, si facile possumus, cum certum sit, quod qui amat periculum peccandi, amet ipsum peccatum.

Ex quo sequitur primo, facilius absolvendum illum, qui frequentius incidit in eadem venialia, quam qui in eadem mortalia; non solum quia non tenemur habere dolorem universalem de omnibus venialibus, quæ confitemur, sicut de mortalibus tenemur; verum etiam quia ille relabatur in eadem venialia ex occasionibus proximis, quas non tenetur vitare; Hic autem si relabatur in eadem mortalia ex occasionibus proximis, cum teneatur illas vitare, si non vitet, non habet sufficiens propositum, atque a deo non est absolvendus.

Sequitur secundo, stare posse propositum vitandi omnia venialia, etiamsi quis certo sciat, se in aliquod veniale lapsurum; quia tale propositum, ut notat Suar., esset veluti conditionatum, quantum scilicet in homine fuerit; quod satis est ad confessionem; & bene cohæret cum scientia, quam habet pœnitens, quod non omnia vitabit; (alioquin, qui propter pravam consuetudinem vix sperat,

se non relapsurum in idem mortale, non posset absolvi, etiamsi proponeret illud vitare, quantum est ex parte sua; quod est falsum) Et ratio a priori est, quia ad confessionem sufficit propositum, quod excludat voluntatem peccandi; sed tale propositum est huiusmodi; quia scire se peccaturum, est actus intellectus, non voluntatis; ergo tale propositum sufficit ad confessionem.

V. Quæritur tertio; quænam sint occasiones proximæ peccandi mortaliter, de quibus vitandis tenemur habere propositum in confessione?

Respondeo, occasionem proximam a Doctoribus dici illam, quæ ex se multum incitat ad peccatum, & frequenter ad peccatum inducit: & ideo ista occasio dicitur proxima, quia inter ipsam, & certitudinem moralem peccati futuri nihil mediatur. Talis est detentio concubinæ domi, habitatio viri cum fœmina, qui debeant frequenter soli versari, & alia huiusmodi. Occasio vero remota est illa, in qua homo positus non iudicatur prudenter, ac moraliter lapsurus; ut est exercitium militiæ, mercaturæ, &c. Et universim omnes illæ occasiones, in quibus homines non solent semper, aut fere semper peccare.

Unde inferunt Perez, Leand., Lugo, alique, posse absolvi adolescentes, qui versantur cum fœminis, laborando, vel conversando cum iis, quæ in eadem domo non habitant; quia licet aliquando in tali occasione mortaliter peccent consensu, tactibus, & etiam copula, ea tamen occasio censetur de se remota; quandoquidem non solent homines ex tali occasione semper, aut fere semper peccare mortaliter, & aliunde ad tollendam talem occasionem, oportet de hoc mundo exisse, ut habet Apostolus 1. ad Cor. 5. ut omni commercio mulierum liberi essemus. Non negave-

Pars VI.

rim tamen, aliquam occasionem de se remotam posse esse alicui proximam, eo quod ex pravo habitu, & virtutis imbecillitate fere semper in ea labatur: Verbi gratia, frequenter versari cum fœminis laborando, potest esse alicui occasio proxima, quamvis de se sit remota, & in tali casu vitanda est ab eo, qui experitur, fere semper in tali occasione labi; nec est absolvendus, si illam non vitet.

VI. Quæritur quarto; Quando occasio proxima relinqui non potest absque scandalo, infamia, aut gravi detrimento spirituali, aut temporali, tenemurne illam vitare?

Respondeo, duo esse certa apud Doctores, ex quibus sequitur resolutio quæsitæ. Primum est, non teneri nos ad vitandas occasiones proximæ, quas vitare est moraliter impossibile, seu quæ vitari non possunt sine magna difficultate: huiusmodi enim occasiones proximæ dicuntur involuntariæ, quæ potius permittuntur, quam quæruntur: Alterum est, occasiones proximæ in casu adducto dici involuntariæ, quia vitare illas cum scandalo, infamia, aut gravi detrimento, est moraliter impossibile, ob difficultatem in iis fugiendis, quæ superat humanam fragilitatem; Unde fit, non teneri nos ad illas physice vitandas.

Advertendum tamen, quod licet non teneamur illas vitare physice, tenemur tamen vitare moraliter; seu tenemur procurare, ut occasiones huiusmodi, quæ de se sunt proximæ, evadant nobis occasiones remotæ; unde permittendo illas ex una parte vitemus scandalum, infamiam, &c. & ex altera parte non versetur in periculo proximo peccandi; cum certum sit peccare eum, qui voluntarie in proximo periculo peccandi versatur, juxta illud, *Qui amat periculum, peribit in illo.*

VII. Quod si petas, Quonam pacto
1 fiet,

fiet, ut occasio de se proxima, nobis evadat remota? Verbi gratia, filiusfamilias, qui saepe cum sorore, vel famula peccat, nec potest moraliter, seu sine magna difficultate domo fugere, aut illas expellere, quid efficere debet, ut occasio hujusmodi proxima reddatur remota, & sic non sit ille in proximo periculo peccandi?

Respondeo, debere instruere se proposito firmissimo, necnon poenitentibus, orationibus, frequentia Sacramentorum, aliisque cautelis se munire; sic enim occasio proxima evadit remota, & utrumque vitatur, scilicet periculum peccandi proximum simul, & scandalum, seu infamia, &c. Et sane Pontifex in cap. *Consultationi de frigidis, & maleficiatis* declaravit, duos, qui contraxerunt matrimonium invalidum propter impotentiam coeundi, posse simul cohabitare in eadem domo, ut fratrem, & sororem propter scandalum, & infamiam; cum tamen ea de se physice sit occasio proxima tactuum, & aliorum peccatorum; ergo eodem modo filiusfamilias, qui saepe cum sorore, & famula peccat, nec potest sine gravi detrimento, aut scandalo ab earum convictu sejungi, non tenetur physice tollere hujusmodi occasiones proximas, quae censentur involuntariae; Tenetur tamen eas reddere sibi occasiones remotas iis mediis, quae Confessarius, & propria conscientia judicabit: verbi gratia, nunquam in earum faciem conjiciendo oculos, nunquam cum iis colloquendo, nisi in praesentia aliorum, frequentando preces, poenitentias, Sacramenta, & alia hujusmodi, quibus occasio illa evadat remota. Et idem dicas de eo, qui sapissime solus in pollutionem cadit, in mendacia jurata, in cogitationes turpes, &c. *Faciendi enim quod in se est, Deus non denegat gratiam suam*, ut habet celebre Theol. effatum.

Hinc fit, Confessarium, qui ex experientia, quam habet poenitentis, quod non adhibuerit remedia ad reddendam remotam eam occasionem, quae erat proxima, prudenter existimat, quod hic, & nunc non habeat propositum firmum adhibendi ea remedia, teneri absolutionem denegare, quantumcumque dicat poenitens, se dolere; est quippe indilpositus ex carentia propositi debiti, saepe enim indilpositus ad absolutionem dicit, se esse dilpositum; Quod tamen ex experientia, quam habet de illo, Confessarius debet judicare, credendo potius factis, quam dictis poenitentis; Hinc proscripita est ab Innoc. XI. propositio 60. dicens: *Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae, aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.* Ex qua propositione damnata clare constat, quod quamvis poenitens sit simul reus, & testis in hoc Tribunali, non proinde verbis illius, sed potius factis credendum sit. Quare, si bis, vel ter, aut ad summum (ut docent aliqui cum Leandro) quater proposuit poenitens occasiones proximas vitare, aut rem alienam restituere, nec deinde vitavit, nec restituit, &c. absolutio differenda, quousque de vero proposito fiat certior Confessarius.

Si tamen possit prudenter Confessarius existimare, quod hic, & nunc poenitens vere habeat sufficiens propositum, quamvis possit absolutionem impertiri, poterit etiam aliquando, ut Judex, & Medicus spiritualis talis animae, absolutionem differre, ut ab experientia certitudinem habeat majorem de tali proposito, & ut poenitens cautius agat, & fortius proponat adhibere remedia, dum videt sibi absolutionem differri. Non nego, ab-
so.

solutionem differri non posse sine iusta causa; Dico tamen, causam differendi esse iustam, ut certificetur Confessarius de dispositione pœnitentis; Imo etiam, ut docet de Lugo, propter ejus utilitatem, & confirmationem in bono proposito: In quo casu ad contritionem est excitandus, ne forte in statu peccati mortalis interim decedat.

VIII. Sciendum denique, circa occasiones proximas ab Innoc. XI. damnatas esse hujusmodi, propositiones, videlicet 61., quæ dicit: *Potest aliquando absolvi, qui est in proxima occasione peccandi, quam potest, & non vult omittere, quinimo directe, & ex proposito querit, aut ei se ingerit*: Et 62., quæ dicit: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi concurrat*: Et 63., quæ habet: *Licetum est querere directam occasionem peccandi proximam pro bono spirituali, vel temporalis nostro, vel proximi*: Damnata pariter est ab Alexandro VII. propositio 41. dicens: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc mulier esset utilis ad oblectamentum concubinarum, vulgo Regalo, dum deficiente illo nimis agere ageret vitam, & alia epula tadio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. Et ratio omnium est manifesta ex illo Christi Domini Matth. 16. *Quid prodest homini, si mundum universum lucratur, anima vero sue detrimentum patiatur?* Et ex illo Matth. 18. *Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem, vel claudum, quam duas manus, aut duos pedes habentem mitti in gehennam; Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, &c.*

IX. Ex quibus deducitur, requiri propositum tollendi occasionem, quæ de

se est proxima, etiam si adsit causa utilis, aut honesta non fugiendi illam; quia in tali casu occasio proxima censetur esse voluntaria, cum facile tolli possit: Contra vero ad vitandum scandalum, & grave damnum solum physice ea permitti potest, quia tunc censetur involuntaria.

Hinc sequitur etiam, quod Confessarius, cui confessionale est occasio proxima peccandi sensualiter, teneatur abstinere ab audiendis confessionibus: Contra Chirurgus, cui est occasio proxima curatio foeminarum, si non possit aliter juxta suum statum vivere, quia talis occasio proxima censetur involuntaria, debet tantum reddere illam sibi remotam, prout explicavimus. Et idem dicas de Parocho, qui ex officio tenetur Confessiones audire; non secus ac filiusfamilias, qui non potest se jungi a forore, vel famula, cum qua sæpe peccat. In hoc enim casu consilium esset, non præceptum peregrinari, aut domo fugere, nisi quando alio modo esset moraliter impossibile peccatum vitare, quibuscumque aliis remediis adhibitis; quandoquidem bonum est sine oculo ad vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam.

X. Ubi advertit, non solum fugiendam esse occasionem proximam certam, sed etiam dubiam; tum quia etiam occasio proxima dubia exponit (quamvis non adeo proxime) periculo peccandi; tum etiam, quia scienter facit opus, quod est dubium, an sit licitum, procul dubio peccat, nisi prius illud deponat. Ita Leand., Lopez, & alii.

XI. Quæritur demum, an teneamur cum proposito conjungere in confessione expressos actus fidei, & spei? Præsertim cum Trident. dicat, propositum conjungi debere cum spe veniæ.

Respondeo cum Leand. tract. 8. de

Pœnitent. disp. 1. quaest. 48., qui pro se citat Sanch., Bonac. Filluc., Valent., contra Hurtad., Turrian., & alios, non requiri hos actus expressos, cum nunquam fideles, nec confessarii fuerint de iis solliciti; sicut solliciti sunt de dolore: Quare vel sufficit actus fidei, & spei præteritus non retractatus, vel actus fidei, & spei imbibitus in ipso dolore. Nam qui dolet ex motivo supernaturali, cognoscere debet, atque adeo credere Deum Judicem, & remuneratorem, & qui dolet ex motivo pœnarum inferni, sperat aliquo modo beatitudinem.

XII. Dubium est; Quænam fides prærequiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ valide recipiendum.

Respondeo, damnatam esse ab Innoc. XI. propositionem 64., quæ dicit: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium Sanctissima Trinitatis, & Incarnationis.* Thomas Sanchez nixus in Symbolo D. Athanasii putat, esse necessariam necessitate medii fidem explicitam circa hæc duo mysteria Trinitatis, & Incarnationis post promulgationem Evangelii; & consequenter non posse valide hoc Sacramentum suscipi non præmissa fide horum Mysteriorum; sicut non potest valide suscipi Sacramentum Pœnitentiæ non præmisso Baptismo, nec potest homo per Baptismum aut fluminis, aut fluminis justificari, non præmissa fide supernaturali mysteriorum, quæ necessitate medii credenda sunt: Alii vero communius censent, necessitate medii esse solum necessariam fidem Dei, & Dei Remuneratoris, juxta illud

Apostoli, *Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quia inquirentibus se remunerator est;* (damnatur enim ab Innoc. XI. propositio 21. dicens: *Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris*) necessitate vero præcepti esse necessariam fidem explicitam mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis. Quare certum est, quod qui culpabiliter ea mysteria ignorat, indispositus est ad Sacramentum recipiendum; & quamvis illum pœnitentem de hac ignorantia, non proinde capax est Sacramenti pœnitentiæ, donec illa mysteria cognoscat; quia debet Sacramentum recipere, cognoscendo illud esse institutum a Christo Domino Filio Dei per merita suæ passionis; Unde explicite cognoscere debet, Deum esse Trinum, & Filium Dei Incarnatum.

XIII. Damnatur etiam ab Innoc. XI. propositio 65. dicens: *Sufficit illa mysteria (scilicet Trinitatis, & Incarnationis) semel credidisse: Quod duplicem sensum habet, primo, quod non satis sit ea credidisse, si deinde eorum oblivio, & ignorantia habeatur. Secundo, quod non satis sit, ea credidisse semel in vita; sicut enim damnata fuit propositio 6. dicens: *Probabile est, ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare præceptum charitatis: & propositio 17. Satis est, altum fidei semel in vita elicere: Ita damnatur hæc propositio dicens, quod satis sit, mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel in vita credidisse, cum debeat hujusmodi actus fidei iterari. Sed quod attinet ad theses istas, aliasque proscriptas, consule, quæ fufius explicavi in Tractata damnatarum Thesium.**